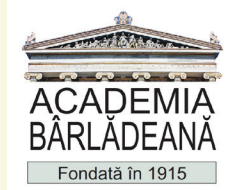




# Academia Bârlădeană

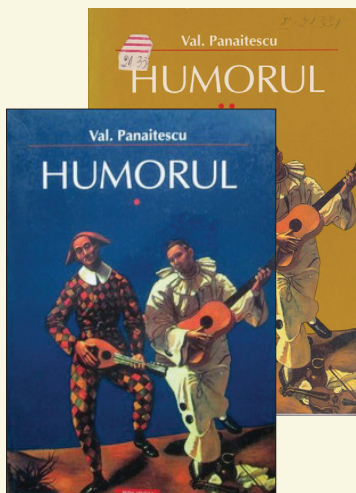
Anul XXIV, 2(75), Trimestrul II, 2019

Revistă editată de  
Societatea literar-culturală  
Academia Bârlădeană

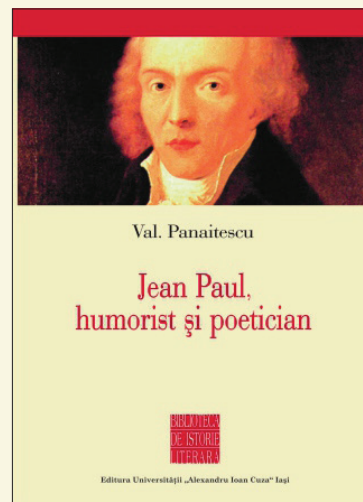
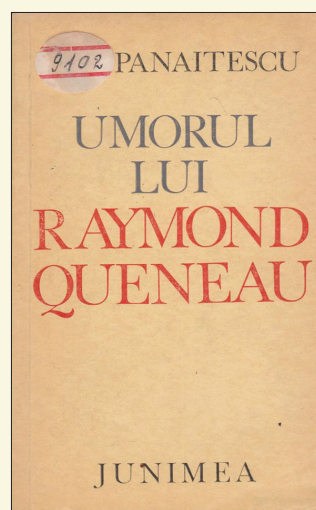
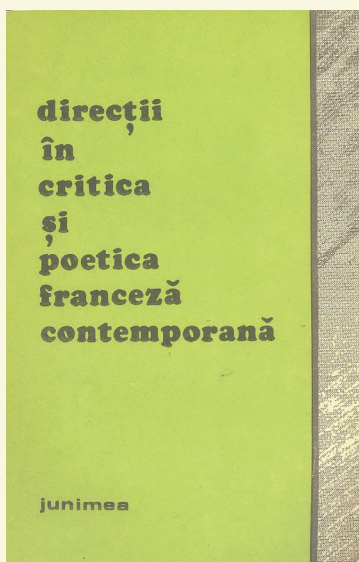


Președinte de onoare:  
C. D. Zeletin  
Președinte: Elena Monu

## FRANCOPHILIE ROUMAINE



**VALERIU STOLERIU/  
VAL PANAITESCU**  
**95**  
**IN HONOREM**



## Anniversaires-commémorations 2019

• **La pyramide du Louvre, l'opéra Bastille et la Grande Arche de la Défense** ont déjà **30 ans** !

Ils font partie des Grands Travaux de François Mitterrand: l'opéra Bastille et la Grande Arche de la Défense sont inaugurés le 13 et le 18 juillet 1989, pour le bicentenaire de la Révolution française. La pyramide du Louvre a eu droit à deux inaugurations, en 1988, puis une deuxième fois, le 29 mars 1989.

• **150 ans depuis la parution du premier épisode de *Vingt mille lieues sous les mers*.**

En 1865, Jules Verne a 37 ans et il commence à travailler sur plusieurs projets dont un qu'il aime le plus, un livre d'abord intitulé *Voyage sous les eaux*. Le 20 mars 1869, le premier épisode paraît dans un périodique destiné aux jeunes; captivés dès la première phrase du roman, ils y découvrent un mystérieux sous-marin, le *Nautilus*, et un personnage solitaire et misanthrope, le capitaine **Nemo**.

*Vingt mille lieues sous les mers* reste le 5<sup>e</sup> livre le plus traduit au monde, en 174 langues, à égalité avec *Alice au Pays des Merveilles*, devant *Harry Potter*, mais loin derrière *Le Petit Prince* et surtout la *Bible*.

• **500 ans depuis la mort de Léonard de Vinci**

En **1519, Léonard de Vinci**, la figure la plus célèbre de la Renaissance, avait 67 ans et vivait en France depuis trois ans, invité par le roi François 1<sup>er</sup>, et installé dans le Val de Loire. Il avait passé, trois ans plus tôt, les Alpes, à dos de mulet, la **Joconde** dans ses bagages. Son unique mission: inventer et

peindre. Le roi, son protecteur qui vivait au château d'Amboise, rend fréquemment visite à celui qu'il considère comme un mentor. Mais au printemps, malade et fatigué, l'immense artiste rédige son testament et s'éteint, quelques semaines plus tard, le 2 mai, au Clos Lucé...

• **75<sup>e</sup> anniversaire du Débarquement des Alliés en Normandie**

**Le 6 juin 1944**, vers 3 heures 30 du matin, les Alliés déclenchent la première phase de l'opération **Overlord** – **Jour J**, pour les Français, **D-Day**, pour les Anglo-Saxons. En quelques heures, cette opération navale et aérienne d'une envergure jamais égalée permet à 150 000 hommes de prendre pied en France, directement sur les plages ou derrière les lignes de défense allemandes, grâce aux parachutages dans tout le Calvados et le Cotentin. Bilan lourd de cette première phase de l'opération : 4 400 morts, 8 000 blessés. Mais au soir du 6 juin, le général Eisenhower peut être satisfait: Overlord est un succès et peut continuer...

• **Centenaire du Traité de paix de Versailles**

**Le 28 juin 1919** à Versailles, dans la Galerie des Glaces, au bout de six mois de tractations, l'Allemagne signe avec les Alliés le Traité de Versailles : cinq ans, jour pour jour, après l'assassinat de l'archiduc François Ferdinand et de son épouse à Sarajevo, événement dont les conséquences avaient précipité l'Europe puis le monde dans la guerre.

Le Traité pose les bases de la Société des Nations.

## DELON : Adieu d'un Dieu...

**Non, il n'est pas parti.  
Et il est enfin honoré.**

Alain Delon a reçu, dimanche 19 mai 2019, sa **Palme d'honneur** à Cannes. Le monstre sacré du cinéma français a prononcé un discours très émouvant en évoquant à demi-mots les polémiques ayant précédé l'événement. Un discours semblable à un mot d'adieu...



*Je suis heureux de cette Palme d'or. Il y a une chose au monde dont je suis sûr et dont je suis fier, la seule : c'est ma carrière. Et cette Palme d'or, on me l'a offerte pour ma carrière et rien d'autre.*

*Ce soir, c'est un peu un hommage posthume, mais de mon vivant. Quand j'ai commencé ce métier, on m'a dit: il y a une chose qui est très difficile, c'est de durer. J'ai duré soixante-deux ans. Maintenant, je*



*sais que ce qui est difficile, c'est de partir. Parce que je vais partir, mais je ne partirai pas sans vous le dire et sans vous remercier...*

*Alors que mon voyage touche à sa fin, je veux le dire : j'ai connu tant de passions, tant d'amours, tant de succès et d'échecs, tant de controverses, tant d'esclandres, de ténébreuses affaires, tant de souvenirs, tant de rendez-vous manqués, de rencontres impromptues, tant de hauts et de bas, que lorsque les honneurs ne seront plus que de vains et lointains souvenirs, il est une seule chose qui brillera par sa constance et sa longévité : vous, vous seuls.*

*Ce n'est pas les films qui font les stars, ce n'est pas les metteurs en scène, ce n'est que le public. Je vous remercie de tout mon cœur, infiniment. Je vous dis merci et au revoir, a-t-il déclaré, avant de rendre hommage à Mireille Darc et Romy Schneider : Je voudrais simplement vous dire que je pense à elles...*

Chapeau, Alain Delon !



## Antoine de Saint-Exupéry, depuis 75 ans parmi les étoiles

En 1944, fin juillet, parti en une mission de reconnaissance à bord d'un F-5 Lightning, le pilote Saint-Ex, 44 ans, est disparu en mer... Suivirent 75 ans de recherches vaines des traces de son avion, le temps de tisser la légende... Et de préparer à l'écrivain une place à part dans le monde des lettres. Et une notoriété, qui est avant tout celle de son *Petit Prince*, livre le plus traduit au monde après la Bible et le Coran.

Né en 1900 dans une famille d'aristocrates, Antoine de Saint-Exupéry s'adonne à sa passion de l'aviation : pionnier, dès 1926, des lignes Latécoère Toulouse-Casablanca-Dakar, devenues ensuite l'Aéropostale, il entrera dans la légende aux côtés de chevaliers du ciel comme Jean Mermoz, Didier Daurat ou Henri Guillaumet. Ses expériences de chef d'escale aux portes du Sahara, ses vols sur la ligne de Patagonie, qu'il contribue à créer, inspirent toute son œuvre, de *Courrier Sud* (1929), *Vol de Nuit* (1931), *Terre des hommes* (1939), en passant par *Le Petit Prince*, qui n'est publié en France qu'après sa mort, en 1946. Fidèle à une morale fondée sur l'action et le sens du devoir, il s'engage aussi dans la Seconde Guerre mondiale, bien que déclaré inapte au vol. Sa disparition mystérieuse, faisant penser au départ du Petit Prince, continue de fasciner...



SORIN POPOIU

### À moi, (vi)comte (de Saint-Exupéry), deux mots !

75 de ani de nemurire a vicontelui de Saint-Exupéry, plecat, în amiaza unui iulie, spre un zbor de noapte, cu gustul singurătății la mare înălțime, acolo unde se simțea stăpân pe clipă.

76 de ani de nemurire a *Micului Prinț*...Cartea în care am descoperit că sufletul nostru are nevoie de o oră exactă pentru a ști când să se împodobească. În care am aflat, copleșiți, întrebarea: „Înțelegem vreodată totul, singuri?” Vicontele pilot a încercat, în scurta sa viață, să *îmblânzească* mai multe lucruri; cuvintele - asta i-a ieșit cel mai bine; deșertul - și asta i-a reușit ; nu și zborul, vai ! Dacă ne-am asculta inima, ea ne-ar spune că pilotul încă mai planează, undeva, deasupra noastră, devenit una cu zborul.

E momentul vorbelor ce nu s-au spus...

S-au strâns niște ani, am visat, am sperat, am iubit, și...am rămas loial Micului Prinț. De peste 30 de ani, propovăduiesc elevilor mei, înainte de orice regulă de pronunție, povestea copilului cu păr balai. De ce ? Pentru că el îi învață să privească oamenii cu un zâmbet grav și seninătate; el îi învață că undeva, acolo sus, stelele lucrează peste program pentru fiecare din noi; că e păcat să calci peste frumusețe și peste emoție; că iubirea înseamnă... îmblânzire; că trebuie să răspundem la toate întrebările, chiar și la cele ce nu vor fi puse niciodată.

Ne cernem, fire de nisip în bătaia vântului...și uităm ce înseamnă să fii copil; uităm să mai fim copii. Lăsăm lacrima pe

colțuri de gând și uităm să pășim înalt prin rouă, ducându-ne de mână la culcare...tăcerea. Uităm că e în noi ceva mai adânc decât noi: copilul vânător de zmeie.

Demult, credeam că fiecare are o stea; acum, renunțăm să mai cunoaștem ce stele ne-ar putea păzi.

Demult, știam să ne jucăm de-a alungatul norilor ; acum, nu mai știm să ne uimim de viață.

Demult, doar priveam stelele-n cer, de teamă să nu cadă ; acum, am uitat că frumusețea este o stea.

Demult, căutam marginile ploii ; acum, nu mai auzim stelele cum picură-n noi.

Da, am uitat că lumea miroase a stele, am uitat povestea cu fântâni care cântă, am uitat să ne lăsăm timp să ne mai copilărim. Ne-am născut, am crescut, dar am scos din inventarul clipelor noastre lacrimile de bucurie ale stelelor pe care doar florile le adună în zori.

*Micul Prinț* nu poate fi povestit; e ca și cum ai încerca să povestești...o poezie. Gâlgâie de metafore și simboluri ce ne trimit spre frumos, iubire și prietenie, în cea mai pură formă a lor. O carte simplă dar cât de profundă, ce se descoperă a fi, de la o lectură la alta, mereu altceva, de parcă s-ar rescrie neconținut. O carte despre importanța visului, despre speranță. O carte-experiență făcută să ne ajute să pășim peste punți nebănuite ale vieții...

Vicontele-pilot știa că nu-și poate păstra bălăiul prieten pe Pământ, căci, nu-i așa ? uneori trebuie să-i lași să plece pe cei pe care îi iubești... Oare problema reală a



Ediția din 1964 !

lui Antoine este lipsa apei, motorul stricat sau revenirea la o viață în care niciun adult nu poate descoperi elefantul înghițit de sarpele boa ?!

Viața poate fi un pustiu în care poți muri de sete. Salvarea ? Să ai suficientă credință și copilărie în tine încât să cauți...fântâna !

Și ar mai exista o sansă : sclipirea de inocență din partea *oamenilor mari* care să-i readucă la suprafață și să-i facă sa privească din nou viața, fie și doar intermitent, cu candoare.

Aviatorul este martorul plecării spre casă a Micului Prinț. Cerul rămâne înstelat. Micul Prinț surâde. Cum am putea *traduce* plecarea lui?! Poate prin alergarea noastră prin ploi, poate prin întâmplare, poate prin destin. Să nu evadăm niciunde. Să decupăm, să colorăm „ce-am fost”, „ce-am visat”, „ce-am promis”. Pe când eram, fiecare din noi, Micul Prinț și aflăm că sunt atât de misterioase tărâmurile lacrimii și ale surâsului.

Cum să ne consolăm de plecarea lui?

Să ne fie Micul Prinț primul gând al dimineții și ultimul când ne moare insomnia și urcăm scara viselor. Iar când amintirile ne rămân mici și se rod pe la coate, când dispoziția ne va fi în zdrențe, când ne vom simți singuri, când vom osteni de gânduri, când vom dori să ne vindecăm sufletul, să redeschidem cartea ! Ne vom simți iarăși copii, vom putea din nou atinge visele cu degetele. Și vom putea iar să ne jucăm de-a roua într-o lacrimă...

Să ne împuternicim, așadar, mersul înapoi spre copilărie. Să nu ne îndoim de propria privire înspre stele. Să ne fie dor, foame, sete de copilărie ! Să-i șoptim Micului Prinț, în fiecare seară, să rămână cu noi. Cât timp ? Atât cât ne-a lipsit. Să-l adormim ușor, învelindu-l cu pleopa unui dor. Să nu-i stingem splendoarea din stea ...

Și să ne șoptim: „Micule Prinț, numele tău pot fi eu ! « Fie-ne dor de Micul Prinț !

P.S.: După o reuniune vasluiană a profesorilor de franceză, aceste impresii culese la cald, *via Facebook* :

• **Gabriela Tofan**, 16 Aprilie 2019: *Antoine de Saint-Exupéry. Micul Prinț. Emoție. Sensibilitate. Mulțumim dlui profesor Popoiu și echipei sale pentru reușita unei activități transformate în act artistic. Mulțumim Coralei Fantasia și mentorului său care ne-au oferit încă un moment la înălțimea valorii artistice de care dau dovadă de ani buni! Micul Prinț este simbolul regăsirii purității și copilăriei. O poveste fascinantă pe care am avut plăcerea să o regăsim pusă în scenă într-un mod original, la activitatea de cerc pedagogic, într-un decor de poveste, cu muzică, lectură (în franceză, spaniolă și italiană) și cu lumini magice. A fost emoție. Emoția adultului care se regăsește în povestea Micului Prinț. O activitate relaxantă, emoționantă, care ne-a mers la inimă...*

• **Elena Popoiu**, 16 aprilie 2019: *...Ieri am fost cu Micul Prinț, în Casa lui de la Școala 5/ Ștefan cel Mare din Vaslui, într-o atmosferă specială, stelară : bravo, școală, bravo, catedră de limbi străine, bravo, Sorin Popoiu, creatorul Cabinetului de limba franceză purtând numele și însemnele celui mai iubit dintre copiii lumii : Le Petit Prince ! Am fost în și cu limba franceză, cu Micul Prinț vorbind și în italiană și spaniolă : bravo, copii cititori mici și mari... În limba franceză cu Les Choristes, piesa corală fără egal în admirabila interpretare a Fantasiei domnului Vasile Negură. Cu, din nou, Le Petit Prince în variantă scenică (filmată): bravo, Vlad și echipa! Cu Aznavour și omagiul pe care președintele Macron îl aduce, prin marele artist, limbii franceze...Și cu emoția dureroasă (Que c'est triste... cânta tot trist Aznavour), în fața a ceva impensabile întâmplat în ajun : Notre-Dame, cu acoperișul în flăcări - notre drame! Și cu profesorul- moderator vorbind de la... tribuna Micului Prinț!*

*Împreună cu grupul de colegi întru francofonie, un/o rendez-vous des amis... qui mérite bien qu'on s'en souviene! Bon courage, chers collègues! Un salut special d-nei Alina Moraru, șefa de cerc, pentru deschidere, primirea firească și mulțumiri pentru atenția... fotografică acordată neprețuitului și mult cititului meu Petit Prince 64...*



„Casa” Micului Prinț, la Școala „Ștefan cel Mare” din Vaslui







CORINA DIMITRIU-PANAITEANU

## La poésie de la prose de Saint-Exupéry

Poète, Antoine de Saint-Exupéry l'a partout été, sans le vouloir, probablement, le plus souvent. Ses livres, de quelque facture qu'ils soient, romans, reportages, essais, sont incontestablement imprégnés d'une poésie dense, visible autant au niveau des thèmes, motifs, qu'à celui des procédés stylistiques utilisés. Peut-être a-t-il été prédisposé à cela par un certain type de sensibilité, qui était le sien, et qui lui permettait une vision poétique du monde. Mais cette vision poétique du monde a été certainement favorisée par son métier d'aviateur, par la position privilégiée de celui qui relie le ciel à la terre et les contrées les plus éloignées et contrastantes du monde, en bâtissant des ponts dans l'espace, en créant de nouvelles harmonies.

Parmi ses écrits, *Le Petit Prince* a l'air de contenir la matière poétique la plus dense. Texte assez énigmatique, constituant une sorte d'enclave dans la littérature saint-exupérienne, il est difficile à classer : il tient du registre ludique autant que de celui dramatique, il se présente à la fois comme parabole et conte de fées, traité de sagesse ou simple exercice d'imagination. Il miroite d'une diversité de facettes, il incite le lecteur à poser et à se poser des questions, sans jamais y répondre de façon directe, mais en l'invitant, tout comme son personnage, le Petit Prince, avait invité l'auteur à entrer dans le jeu, à s'en approprier les règles et le code.

L'histoire du *Petit Prince* est, de l'avis de tous, l'histoire d'une initiation – ou plutôt de trois initiations.

Il s'agit d'abord, et principalement, du long trajet initiatique parcouru par le Petit Prince pendant son voyage d'astéroïde en astéroïde et qui finit par les huit journées passées sur la Terre et le long duquel il connaît plusieurs représentants – typiques – de la gent humaine, il apprend des tas de choses et il comprend, surtout, le sens de son départ et la nécessité de son retour. Les ennuis causés par la fleur vaniteuse, capricieuse, trop coquette et tellement vulnérable, avec ses quatre épines « de rien du tout », ce sont ces ennuis-mêmes qui le forcent à revenir, après avoir compris le sens de la responsabilité (car on est « responsable de ce qu'on a apprivoisé »).

Le voyage extérieur est doublé d'un voyage intérieur, il mène finalement à une meilleure connaissance de soi, à la coagulation de l'identité personnelle – thème favori de Saint-Exupéry. C'est ce qui arrive au deuxième protagoniste d'une initiation, l'aviateur. Tombé en panne dans le Sahara, il est un sujet idéal pour l'initiation que le Petit Prince déploie sur lui. Il est « seul » et « isolé », la solitude et l'isolement (il se trouvait « à mille milles de toute région habitée ») semblant être les conditions d'un contact

authentique entre les deux représentants de deux mondes différents. Le Sahara, quant à lui, en offre le meilleur cadre. D'ailleurs, partout, dans les textes de Saint-Exupéry, le désert remplit une fonction à part. Censé être l'espace le plus hostile à l'homme, par conséquent inhabitable, vide, il est, paradoxalement, le plus richement humain, parce que rempli par l'attente d'une présence, rempli par un sens à venir.

« J'ai toujours aimé le désert. On s'assoit sur une dune de sable. On ne voit rien. On n'entend rien. Et cependant quelque chose rayonne en silence...

- Ce qui embellit le désert, dit le Petit Prince, c'est qu'il cache un puits quelque part... »<sup>1</sup>.

Surpris au début, assez maladroit, ayant de la peine à saisir le sens des paroles du Petit Prince et à le suivre dans son histoire, l'aviateur cesse, petit à petit, de penser à sa panne, à la soif, au boulon coincé et lui emprunte le langage, s'intègre à son monde. Au terme de son initiation, il peut, preuve suprême, se taire en assistant au discours d'adieu de l'enfant, tellement clair pour lui à présent, et au départ de celui-ci. La communication passe, les paroles ne sont plus absolument nécessaires, surtout que « Le langage peut être source de malentendus ». A présent, qu'elle sait « voir avec le cœur », la « grande personne » qu'a été autrefois l'aviateur peut tout comprendre sans explications, détails précis ou chiffres :

« Et quand tu seras consolé (on se console toujours) tu seras content de m'avoir connu. Tu seras toujours mon ami. Tu auras envie de rire avec moi. Et tu ouvriras parfois ta fenêtre, comme ça, pour le plaisir... »<sup>2</sup>.

Mais il y a encore une initiation dans *Le Petit Prince*, qui reste à accomplir. Faisant pendant à la dédicace-prologue par laquelle s'ouvre le livre, l'épilogue de la dernière page invite les lecteurs à refaire le voyage à travers les sables du désert et à l'intérieur d'eux-mêmes. La boucle est bouclée, l'unité textuelle acquise.

Parmi les leçons contenues par cette initiation, celle qui se rapporte à la connaissance est fondamentale. Avant d'être formulée plus synthétiquement et explicitement par le renard, cette leçon est préparée, elle se lit parmi les lignes dès le début du livre, dès que s'annonce la brèche entre les deux mondes, celui des enfants et celui des « grandes personnes ». Poétique, sillonné par des analogies et des rapports secrets, formé de serpents boas, forêts

vierges et étoiles, le monde des enfants est le terrain d'une connaissance intuitive, qui s'appuie sur la sensibilité et les vertus créatrices de l'imagination. Au-delà de l'écorce des choses il faut savoir découvrir « avec le cœur », parce qu'« on ne voit bien qu'avec le cœur », le sens caché, il faut pouvoir voir dans un chapeau un serpent boa qui a avalé un éléphant et, à l'intérieur d'une caisse, un mouton. Bien loin de là, au pôle opposé, se situent les grandes personnes qui ne jurent que sur la raison, font tout peser, compter, mesurer, pensent pouvoir tout enfermer dans des raisonnements infaillibles, où les questions les plus courantes sont « Quel âge a-t-il ? », « Combien gagne-t-il ? », au lieu de celles, vraiment essentielles, qui s'arrêteraient au goût pour les fleurs, à l'amour des étoiles ou à la couleur des yeux. L'influence de Bergson s'y fait voir, dans cette mise en question des pouvoirs illimités de la raison, qui devrait être complétée, appuyée dans son exercice par les capacités intuitives et affectives du moi individuel de saisir la réalité<sup>3</sup>.

La voie choisie pour obtenir cette nouvelle prise – plus authentique – du réel est la voie empathique. Le renard, dans sa petite théorie de la connaissance, la définit et la décrit : pour connaître, il faut d'abord « apprivoiser », « créer des liens ». Il faut trouver le temps et la patience de se rapprocher, par petites étapes, avec sympathie, de son objet d'étude, de pénétrer dans son univers intime, d'apprendre son langage. Les modalités les plus efficaces en seront l'amour et l'amitié, transformés en rites. « Il faut des rites », dit le renard, car c'est aussi par les rites que le monde renforce sa capacité de signifier. « Il faut des rites » pour « créer des liens » entre les hommes, ou entre les hommes et le monde et pour faire retrouver aux choses et aux êtres leur différence spécifique, leur unité. C'est par le rite de l'amitié que la couleur du blé prend sens et que le prix du bonheur peut être connu. C'est le rite de l'amour qui fait que la rose du Petit Prince soit unique au monde, bien que identique aux milliers de roses qui couvrent les champs de la terre et qui ne font que témoigner, au fond, de la performance stupide de l'homme de remplacer l'unique par l'ordinaire.

« Il eût mieux valu revenir à la même heure, dit le renard. Si tu viens, par exemple, à quatre heures de l'après-midi, dès trois heures je commencerai d'être heureux. Plus l'heure avancera, plus je me sentirai heureux. À quatre heures, déjà, je m'agiterai et m'inquiéterai ; je découvrirai le prix du bonheur ! Mais si tu viens n'importe quand, je ne saurai jamais à quelle heure m'habiller le cœur... Il faut des rites »<sup>4</sup>.

La valeur de l'amour et de l'amitié est éternelle, impérissable. Les liens, une fois créés, restent et agissent même au-delà de la disparition de l'un des termes reliés. Il est inévitable que « On risque de pleurer un peu si l'on s'est laissé apprivoiser » mais dorénavant la couleur du blé ne sera plus jamais la même pour le renard, ni le désert pour l'aviateur.

Le voyage du Petit Prince n'a pourtant pas qu'une valeur initiatique, il remplit, à regarder de plus près, une fonction poétique. Il révèle le risque couru par le monde de se laisser vider de sens, le risque de perdre le contact avec

la substance des choses, le risque de cesser de signifier, de s'enfermer dans une intransitivité muette et aveugle. Le Petit Prince fait, sur la Terre, œuvre de poète : il recharge de significations les mots, il déterre les sens perdus, il « crée des liens », il concilie et harmonise.

Car le monde traverse une affreuse crise du sens : il n'y a là que des formes vides, des conventions, des codes qui ont perdu leur motivation initiale, entraînés qu'ils sont dans une course folle et absurde, en tous sens, de même que les trains rapides et leurs voyageurs devant la cabine de l'aiguilleur. Le monde est à l'envers, il est dénaturé, les épines ne servent à rien, le roi sans sujets exerce une autorité vaine, qui n'est fondée sur nul pouvoir réel, le raisonnement sur le vice du buveur tourne en rond, tel un mécanisme détraqué, le businessman a depuis longtemps oublié l'objet de ses calculs, fasciné qu'il est par le mirage du verbe « posséder ». Et le Petit Prince d'intervenir dans la dispute linguistique, et de montrer le non-sens de l'emploi de ce « posséder » intransitif, ou faussement transitif, puisqu'il s'agit de « posséder les étoiles ».

« Moi, si je possède un foulard, je puis le mettre autour de mon cou et l'emporter. Moi, si je possède une fleur, je puis cueillir ma fleur et l'emporter. Mais tu ne peux pas cueillir les étoiles !

- Non, mais je puis les placer en banque. (...)

- Moi, dit-il encore, je possède une fleur que j'arrose tous les jours. Je possède trois volcans que je ramone toutes les semaines. Car je ramone aussi celui qui est éteint. On ne sait jamais. C'est utile à mes volcans et c'est utile à ma fleur que je les possède. Mais tu n'es pas utile aux étoiles »<sup>5</sup>.

Il y a là un avertissement lancé aux hommes, toujours enclins à dévier les mots de leur signification première, à compliquer leur vocabulaire et leur vie, en établissant des définitions sclérosantes, des catégories artificielles (telles, par exemple, les notions d'« éphémère » ou de « réputation »), qui divisent douloureusement et incorrectement le réel et parmi lesquelles ce dernier perd consistance, s'évanouit, se voit couper le lien naturel qui l'attachait au langage. Avertissement sur le risque de perdre le goût de la poésie, de devenir insensible à ce qui fonde et justifie le monde, aux raccords secrets qui assurent sa cohérence et qui donnent sens à la vie.

Petit traité de sagesse autant que « art de vivre heureux », *Le Petit Prince* apprend aux hommes à protéger « l'équilibre fragile des choses belles » (Marguerite Yourcenar) qui pourrait être leur unique chance de salut.

## NOTES

1. Antoine de Saint-Exupéry, « Le Petit Prince », in *Œuvres*, N.R.F., Gallimard, « Bibliothèque de la Pléiade », 1959, p. 479.
2. *ibidem*, p. 489.
3. Gabriel Liiceanu, « Întelepciunea Micului Prinț », in *Revista de filosofie*, tom 14, nr. 1, 1967.
4. Antoine de Saint-Exupéry, *op. cit.*, p. 472.
5. *ibidem*, pp. 450-451.





**SIMONA MODREANU,**  
responsable du Département de Français

## Petit éloge de l'ironie

*Héraclite s'est trompé : ce n'est pas la foudre, c'est l'ironie qui gouverne l'univers.*  
Cioran, *Écartèlement*

L'ironie est l'esprit même d'une esthétique de l'*écart*, celui de l'homme qui dépasse son destin non pas en l'assumant, mais en s'en détachant, comme le disait si bien le poète russe Alexandr Blok : « ironiser, c'est s'absenter »... C'est pouvoir faire autre chose ou rien, être ailleurs ou nulle part, plus tard ou plus tôt ; c'est se mettre en disponibilité totale, décoller de la réalité, cesser d'adhérer aux choses et aux mots.

Nous vous invitons à explorer cette ironie qui s'installe en même temps au niveau de la vision du monde et au niveau du texte, choisissant d'exprimer l'altérité la plus aiguë, un contraire qui se définit comme « l'autre le plus autre » (Jankélévitch, *L'Ironie*). Ce n'est plus l'ancienne dialectique de l'Original et de la copie, car toute copie est fautive, du moment où elle cache toujours une *différence*. C'est là que l'ironie, à la pointe de cette montée du simulacre, flirte et collabore honteusement avec ce scandale du renchérissement à travers le neutre, le rire sans joie, le rire à mort...

L'ironie gouverne au second degré, celui qui constate une profonde fissure du moi individuel, conséquence d'une radicale mise en question de tous les systèmes de comportements sociaux et de tous les codes de communication. La distanciation d'avec le monde n'est pas forcément aliénante, elle peut représenter parfois une retraite salutaire, tandis que l'éloignement du Moi, l'instauration de l'entre-je-et-moi sous forme de dérobaie et d'impureté désigne un type de névrose incurable.

Depuis toujours, la duplicité de l'ironie se vêt complaisamment d'écriture oblique ou d'humour décalé. Elle ne veut pas nous laisser feindre d'être rien, puisque le Rien est le contraire de quelque chose ; si l'antithèse est parfaite, elle est contournable. L'ironie postmoderne est à la recherche d'une antithèse relative, d'une autre modalité d'être de l'altérité qui ne soit pas soluble dans le dicible. Il lui faut le Néant, dans l'acception de gouffre absolu, de trou noir qui absorbe sens et non-sens, où les signes se brouillent et se neutralisent, où le rire risque de mourir d'insignifiance.

À l'instar d'un escrimeur d'élite, l'ironie – cette figure de la résistance – égratigne le tableau des soumissions à l'illusion et au simulacre, elle découpe, dépèce, met à nu tout ce qui relève des conformismes qui noient les singularités et l'irrépétable.

*Quelques axes de réflexion possibles :*

- Ironie, humour, dérision, ambiguïté, malentendu, confusion etc. : degrés et mélanges ;

- Discours oblique et crise de l'identité ;
- Ironie et réécriture ;
- De la raison ironique ;
- Le rire et le sacré ;
- Mécanismes de l'ironie narrative ;
- Obliquité culturellement marquée : comment traduire l'ironie ? ;
- Ironie mélancolique ;
- Paradoxes du langage ;
- Rhétorique de l'ironie ;
- Le roman – un art ironique ? (Kundera) ;
- Une esthétique de l'écart ;
- Écriture et image : l'oblique, le crypté, les « codes » ;
- Dimension pragmatique de l'ironie ;
- Entre le *vide* et le *trop-plein*.

N.R.: Nous remercions vivement le professeur Simona Modreanu de nous avoir donné son accord de publier dans notre revue son mot d'ouverture au Colloque.

*Colloque international*

**Petit**  
éloge  
**de l'ironie**

**Journées de la Francophonie**  
XXIV<sup>e</sup> édition  
Iași, 29-30 mars 2019



NICOLAE CREȚU\*

## Débat francophone : L'Ironie

Nu chiar în fiecare an, dar am scris frecvent despre *Journées de la Francophonie* (JF), ajunse, iată, la a 24-a ediție (29-30 martie). Generic focalizant: *Petit éloge de l'ironie*. Nu-l traduc, cititorii ZDI sunt francofoni.

Trec peste alocațiunile de deschidere (amfitrionii Universității „Al. I. Cuza” - Litere și Institutului Francez, oficiali locali și ai unor organisme și asociații de profil sau pe linia contactelor internaționale), cum nu mă voi opri mai analitic și comparativ nici la delimitările tematice și de obiect, mai precizate, ale comunicărilor, fie în plen, fie pe secțiuni. Oricum, celor interesați de evantaiul problematicei și de gama abordărilor le rămâne posibilitatea unei receptări *in extenso* peste un an, la următoarea ediție, din *Acta - JF, 2019*. Acelea, desigur, fără complementul discuțiilor și dezbaterilor, accesibile întotdeauna numai participanților la lucrări.

Îmi pare mai important acum să degajez liniile dominante ale JF, implicațiile simptomatice pentru spiritul timpului nostru, perceptibile în demersurile de o remarcabilă diversitate, prilejuită de un concept de complexitatea ironiei și de larga ei paletă de moduri, atitudini, și tonalități, toate de natură să facă din această alegere și delimitare de obiect al recente ediții, realmente, o provocare inteligentă și fecundă, deschisă atât spre reflecția de sinteză, inclusiv teoretică, cât și în orizontul unor analize și interpretări, studii aplicate și diferențiate prin opțiunile lor privind demersul, „metoda”. Cum se vede deja, un teren prielnic confruntării punctelor de vedere, cu argumentele lor, un proces care poate prea bine continua și dincolo de încheierea lucrărilor JF. Ceea ce ar fi, cred eu, semnul cel mai sigur de reușită deplină, cu rezultate și consecințe durabile. Toate acestea, datorate în primul rând densității și complicațiilor întregii galaxii teoretice a conceptului-obiect, situație care explică vitalitatea, acumulările și aprofundările în arcul unei durate de milenii, de la maieutul Socrate la ironologii și maestrul ironiei moderni, postmoderni, ba chiar și post-postmoderni, francofoni sau nu, dar cu contribuții ce sporesc și nuanțează valențele ironiei, pun în evidență varietatea poeticilor ironice și randamentul lor în ordinea creativității: în cultură, în arte, înainte de toate în beletristică.

S-a trecut la fapte, imediat după deschiderea oficială, începând cu *Teodor Baconschi* (antropolog al religiilor): *Domestiquer le rire. Une approche anthropologique*. O formulare semnificativ-metaforică, menită să concentreze ideea de perspectivă antropologică asupra râsului, fără a-l reduce doar la dimensiunea lui culturală, deși în ea rezidă diferența specifică, umană, a acestei reacții și somatice, care o distanțează de rânetul animalic. Pentru că evaluarea posibilă a aproape orice sub semnul comicului, izvor al râsului, declanșator al lui, ține de repere culturale ale socialității individului și grupului uman. Așadar, o foarte binevenită uvertură a dezbaterii consacrate ironiei,

raportabilă astfel la un întreg sistem de referință legat de comic, cu apertura lui: satiră, umor și „umor”, umorul negru... Întrebările și comentariile ce au urmat expunerii au fost dovada neîndoielnică a unui interes de profunzime pentru specificitatea demersului antropologic, ca și pentru relația acestuia cu modurile, semantica și axiologia ironiei. Păcat, totuși, că a lipsit cealaltă expunere în plen, anunțată în program, privind ethosul ironiei („un moral d'acier”), dată fiind absența vorbitorului *Jacques De Decker*. Cele două ample comunicări ar fi făcut, împreună, un tandem al complementarității și al aprofundării mutuale, grație atât convergențelor, cât și disocierii între cele două perspective.

Tabloul de ansamblu al comunicărilor prezentate pe secțiuni, între care nu puține, prin obiect, substanțialitate și nuanțări, demne de o audiență în plen, a alternat și împletit demersuri dominante teoretice (retorică și argumentație, opoziția *unstable irony vs. stable*) cu analize și interpretări de la medievalele *fatras* sau La Fontaine, mai târziu Diderot, la modernii Proust sau Bataille și mai ales autori proeminenți din a doua jumătate a secolului trecut și de azi (Sarraute, Ionesco, Tournier, Modiano, Weyergans, Makine), câțiva autori atrăgând prin opera lor demersuri din perspective distincte, complementare: cehul francofon Milan Kundera (*L'insoutenable légèreté de l'être*) și românul C. V. Gheorghiu (*La vingt-cinquième heure*), deloc întâmplător tocmai romancierii a căror ironie țintește politicul, rigiditatea ideologiilor și capcana binarismului lor maniheic (aceasta din urmă fiind ideea unui design diegetic cu șanse de capodoperă ale poveștii țaranului ardelean Ion / Johann Moritz, mereu cu oiștea în gardul istoriei în mers, din jurul celui de-al doilea război mondial, șanse pierdute pentru mari curenți de stil, doar parțial tămăduite de Monica Lovinescu în stilizarea versiunii franceze, superioară originalului românesc.

Ne-am bucurat, toți, să-i reîntâlnim pe valoroșii și simpatici „veterani” ai ieșenilor noastre JF, profesorii *Jean-Paul Deremble, Alain Vuillemin, Robert Massart*, alături de numeroși alți oaspeți străini, veniți de la Tokio, Lisabona, Tunis, Tabriz, Anvers, precum și cu colegi români din toată țara, între ei și vorbitorul în plen de la ediția anterioară, *Vasile Popovici*, teoretician și hermeneut. Au fost și conjugări de perspective: literatură, idei, arte, teologie, filosofie, politică și propagandă, o lansare (*Istoria Gărzii de Fier*), cu un conclave de istorici prezidat de *Al. Călinescu*, un spectacol de teatru, după o piesă de Jacques De Decker, *Un alt fel de fitness* (regia: *Florin Frățilă*, cu actrițele *Silvia Șerban* și *Mihaela Teloacă*, București), mostră de ironie teatrală de foarte bună calitate. În tot, o ediție excelentă, datorită ideii și comunicanților: mulțumiri și felicitări amfitrionilor - organizatori *Simona Modreanu* și *Diana Gradu!*

Ziarul de Iași, 19/4 2019

\* Nicolae Crețu, profesor doctor în cadrul Facultății de Litere, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, critic și istoric literar.



ELENA POPOIU

## Raconter un Colloque (nouvelle tentative de...)

Récidiver dans une entreprise, cela oblige: car on s'attend ainsi à plus d'exigence et à un degré de curiosité moindre de la part du lecteur. Enfin, nous assumons...

Pour cette XXIV<sup>e</sup> édition du Colloque, les organisateurs – en fait, une équipe féminine exercée et soudée, ayant déjà fait ses preuves – ont attiré les participants, dont beaucoup sont des fidèles, par un nouveau thème passionnant et un titre sur mesure : **Petit Eloge de l'Ironie**. Thème et titre faits pour stimuler et provoquer, accompagnés d'une batterie d'axes de réflexion. Attentes – autant celles des hôtes, que des communicateurs et du public – récompensées : une large plage de sujets, d'auteurs, d'ouvrages, de points de vue surtout ...

C'est de la subtile ironie de ce titre, relevant d'une „contradiction sympathique”, selon les mots du conférencier, qu'est parti **Teodor Baconschi**, anthropologue des religions et diplomate, en adoptant, pour „domestiquer le rire” – reprise du thème de sa thèse doctorale – une **approche**, on le devine bien, **anthropologique**. Voici ce que nous avons recueilli de ses propos dans notre journal du colloque. Opposé à la gravité, *gravitas*, en latin, le rire règne entre les propriétés exclusives de l'homme. Physiologiquement parlant, il entraîne dans sa production 15 muscles, détail qui souligne sa complexité. Quant à ses pouvoirs, ils sont ambigus, vu qu'il détend, mais il peut aussi mettre en doute. On rit de tout dans le monde moderne. Qu'en pensaient nos prédécesseurs, et surtout, le christianisme est-il opposé au rire ? Si dans le monde sémitique, le rire est plutôt réprimé, car il est lié au péché, si encore chez les Grecs, le régime de la fête est parfaitement réglé et il n'y a pas de divinité du rire, si à Rome il y a des fêtes mais dans un cadre bien délimité, c'est ensuite que se déclara la guerre des Pères de l'église contre le théâtre, qui dura quatre siècles. Le Code de Justinien le condamnait, l'assimilant au désordre, voire à la débauche. Et pourtant, le rire est revenu dans le monde patristique, vu qu'il condamne, par la dérision, le diable: c'est une revanche du rire comme expression de la liberté. Deux figures religieuses ont donné droit de cité au rire : *les saints mimes* – la pantomime était à l'honneur face à la babylonie des langues – tournent en dérision même les cérémonies sacrées comme le baptême ; *les fous pour le Christ* qui refusent l'ordre, y compris ecclésiastique, traversent les places publiques et osent perturber les liturgies.

Où en est-on de nos jours ? Face à un monde où l'on n'a plus le temps de s'attacher de façon durable, où

le narcissisme et l'histrionisme sont de mise, le rire se réinstalle de façon thérapeutique et l'ironie fait tomber les masques... Le plaidoyer du conférencier pour la reprise de l'autorité du rire, qui encourage l'optimisme, a vivement intéressé.

Questions/réponses en marge ? Q : – Peut-on rire de tout ? R : – Mais personne ne nous le demande. Et au fond, le profane est nécessaire au sacré. Q : – Est-il possible que l'ironie tombe dans les pièges qu'elle tend ? – R : C'est par l'autoironie que l'ironie peut éviter les pièges qu'elle tend.

Présence et voix toujours attendues à Iași, **Jean-Paul Deremble**, professeur au Centre de Recherches d'Histoire Septentrionale de l'Université de Lille, parle de **L'humour divin à l'épreuve de l'ironie diabolique au Moyen Age**.

Durant le Moyen Age occidental, la gravité religieuse inhérente à la représentation du divin cohabite avec des images de dérision sarcastiques voire sacrilèges. Et la subversion médiévale n'est pas que dans les fabliaux. Jusque dans le lieu du sacré, les figures démoniaques perturbent la liturgie en feignant d'y participer. La seule représentation de l'enfer déploie un luxe d'expressions ironiques à l'encontre de la candeur angélique du paradis. Si l'ange ne veut pas faire la bête, il doit regarder en face les expressions du mal, et surtout ne pas les ignorer, au risque d'une idéalisation manichéenne de l'humain. L'arrière est précieux pour aller en avant, dirait-on afin de comprendre certaines images choquantes dans les détails de l'architecture religieuse et les illustrations livresques. La vertu, la virginité face à la luxure, tout y est montré, exhibé. Dans les marges des manuscrits qui transcrivent la sainte révélation, des grotesques s'amuse en toute liberté de tant de sérieux...

Notons – toute modestie mise à part – que notre revue *Francophilie Roumaine* 2018 accompagna le professeur Deremble lors de son retour à Lille !

**Simona MODREANU** a choisi de se/nous poser la question incitante : **Parlez-vous l'inclusif ?** Pour ensuite parler à l'aise d'un sujet hautement préoccupant : **La**



**nouvelle terreur dans les lettres**, autrement dit, la nouvelle censure en littérature. Pour éviter les disputes, les „contrôleurs littéraires” d’aujourd’hui scrutent les textes de leur œil vigilant pour chasser tout faux pas en matière de „sujets interdits”, susceptibles d’être jugés „incorrects politiquement”. Les „rasoirs de l’inclusif” feraient ainsi *tabula rasa* de toute une littérature désobéissante à des règles dont la plus importante serait d’éviter tout sujet offensant.

Dans un monde où seules les sensibilités des minorités sont prises en compte, l’homme ne peut-il donc plus vivre sans se soumettre ? „La langue littéraire se meurt de sa pluralité nullement inspirationnelle, mais revendicatrice, expiatoire, handicapante. Les marchands d’esclaves ne pouvant plus trafiquer au grand jour et les résidus du gauchisme n’étant plus vraiment en odeur de sainteté,

force était, pour ces semeurs de vent dans des cerveaux de plus en plus lavés, de s’en prendre à l’ultime rempart et d’essayer de supprimer la dimension spirituelle de la culture, sa liberté d’expression.” Devant ces dangers d’une nouvelle défaite de la pensée, la vraie littérature, conclut le professeur Modreanu, devrait rester libre, suspendue dans „l’ailleurs autrement”...

Cette chronique n’a pas de conclusion – elle ne s’est d’ailleurs pas proposé d’en avoir.

Nous avons vécu cette nouvelle édition du Colloque francophone de Iași dans cet état d’esprit chaque fois renouvelé, cet amalgame un peu enivrant fait d’attentes comblées, de curiosité intellectuelle, de communion dépassant la simple francophonie en partage... D’où le désir - l’espoir de revenir ne saurait manquer...

Au revoir, **JF**, merci et à la/une prochaine !

MIRCEA COLOȘENCO

## PARIS – STATUIA LUI MIHAI EMINESCU de ION VLAD

În luna iunie 1989, cu prilejul Centenarului morții lui Mihai Eminescu, la Paris, în scuarul din Rue des Écoles, situat vis-à-vis de Collège de France, în apropierea Bisericii Ortodoxe Române „Arhanghelii Mihail și Gavril”, a fost inaugurată Statuia reprezentându-l pe Poet, monument confecționat din bronz (2,5 m înălțime), realizat de sculptorul român Ion Vlad (24 mai 1920, Fetești, jud. Ialomița – 28 ianuarie 1992, Paris), membru de onoare al Academiei Române și al Ligii Culturale România-Franța.

Poetul este încadrat între doi copaci sub formă de liră, având sub brațul stâng câteva cărți. În varianta finală turnată în bronz, pe una dintre ele poate fi citită prima strofă din *ODĂ (în metru antic)* în transpunere franceză, respectiv: „Je ne pensais pas apprendre à mourir/ Jeune à tout jamais, / Drapé dans ma cape, / Mon regard rêveur montait vers l’étoile des solitudes.” „Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;/ Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi, / Ochii mei nălțam visători la steaua/Singurătății.”



### Un Français sur les traces du poète national des Roumains



Jean-Yves Conrad , 14 juin 2019

Mes chers amis,

Entre deux rendez-vous culturels, je ferai une pause demain, samedi 15 juin 2019, en fin de matinée, 12 h - 12 h 30, pour m’incliner, près de l’église roumaine de la rue Jean-de-Beauvais, devant la statue du poète Mihai Eminescu, rue des Ecoles, en pensant à toutes les poétesses et à tous les poètes de Roumanie - ils sont légion - qui, sur les traces du poète national des Roumains ont gravé de lettres d’or la poésie séculaire du peuple roumain et afin d’honorer comme il se doit le 130e anniversaire de la mort du poète figé sur sa croix, grâce à la bienveillance de Jacques Chirac, alors maire de Paris, et avec la talent de Ion Vlad, le sculpteur de Fetești.

Merci de bien vouloir diffuser ce court message à toutes vos amies et à tous vos amis, afin que nous soyons plus que jamais unis autour d’un homme politique, journaliste, penseur et poète qui nous inspire.

Amicalement,

**Jean-Yves CONRAD**

Officier du Mérite Culturel Roumain (2004)

Doctor Honoris Causa de l’Université de Suceava (2006)



## Un rafinat francofil: Aurel George Stino (1900–1970)

Dintr-un documentat articol cu titlul „Aristocrația spiritului”, scris de Timotei Prahoveanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor („Lumina”, 15 iulie 2010), aflăm că „membrii familiei Stino au venit din Franța în urmă cu două sute de ani și s-au stabilit în Moldova, unde au devenit luminători ai comunității și s-au identificat în mod uimitor cu trecutul și prezentul cultural al zonei.” Publicist, istoriograf, eseist, unul dintre cei mai rafinați cunoscători ai limbii și literaturii franceze, **Aurel George Stino**, este fiul lui George Stino, și el profesor de franceză – evocat de Mihail Sadoveanu, care i-a fost elev în Fălticeni natali („Anii de ucenicie”, 1944). Aparținând unui spațiu cultural special, în care punctele de intensă lumină se numesc Creangă, Nicu Gane, Sadoveanu, Artur Gorovei, A. G. Stino reprezintă categoria de intelectuali rasați ai României ultimelor două veacuri, care nu făceau caz de cultura lor prevalent franceză, dar o respirau prin toți porii. Și asta în perioada de intensă slavizare comunistă din deceniile 5-6 ale secolului trecut, când nu a putut publica nimic. Bogăția corespondenței sale din acei ani ilustrează atât drama interdicției de a publica cât și izolarea sa în propriul oraș.

Legătura cu Bârladul? A.G.Stino a întreținut o corespondență asiduă cu G. Tutoveanu, cu G.G.Ursu, profesor și el câțiva ani la liceul fălticenean „Nicu Gane”, apoi cu C.D.Zeletin, care păstrează și astăzi în auz ecouri ale peripatetizării cu nobila lui gazdă de pe Ulița Rădășenilor...

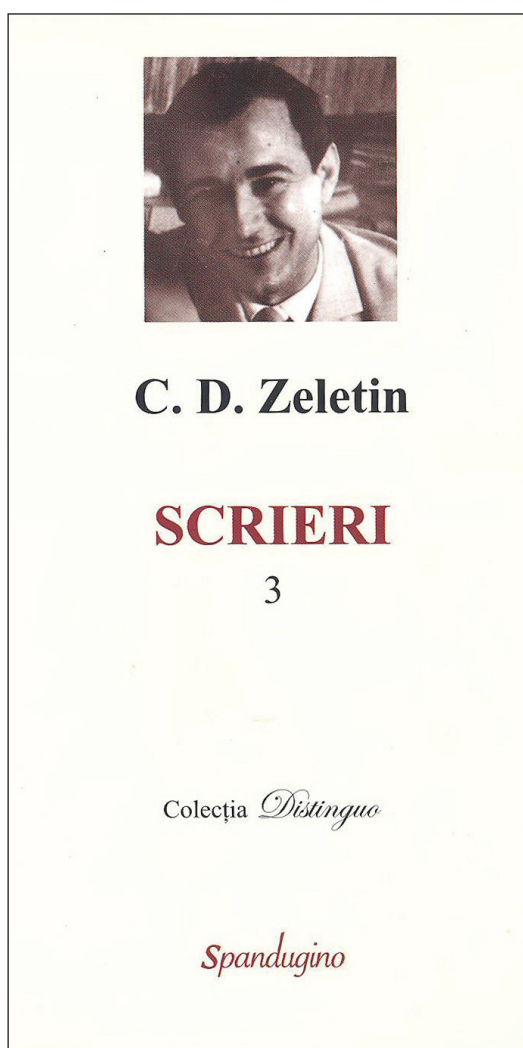


E. P.

C. D. ZELETIN

## Un drum la Aurel George Stino

Proletcultismul a încercat să hărăzească neantului, prin interdicția de a publica, o seamă de cărțurari de elită ai țării noastre, care s-au păstrat într-o nobilă rezervă. Pe mulți lumea nici nu-i mai știe astăzi, cu toată configurația, uneori fantastică, a intelectualismului lor. Izolați tragic în zarea proprie, ce se afunda în ea însăși săpând făgaș atrofierii, ei erau, cu siguranță, catagrafiați de puterea comunistă. Aceasta, în cel mai bun caz, îi ferecea pentru faptul de a fi scăpat de Canal ori de multiplele Aiuduri. Astfel, erau lăsați să se stingă prin lipsa de oxigen a disperării. „Nu trebuie să omori un scriitor, spunea maimarele poet Mihai Beniuc; e de ajuns să nu-l publici, că dispăre!” Comunismul a intervenit de timpuriu și malign în mersul armonios al acestor creatori, așa cum intervine, în muzică, ceea ce se numește *point d'orgue*/punct de orgă, prin care se înțelege suspendarea măsurii pe o notă a cărei durată poate fi prelungită după voie. În cazul scriitorilor de care vorbesc, punctul de orgă a fost



însă o sentință pe viață...

Printre acești scriitori se afla și Aurel George Stino (1900–1970), profesor de franceză și cărturar fascinant, trăitor o viață în Fălticeni strămoșilor lui. Tatăl, George Stino, fusese profesorul de limba franceză al lui Mihail Sadoveanu la gimnaziul „Alec Donici”, în ultimii ani ai secolului al XIX-lea, când învățământul secundar trăia „vremile lui eroice”. Meritul profesorului rămâne apreciabil, deoarece l-a deprins cu singura limbă străină ce i-a îngăduit accesul la cultura europeană elevului care, totuși, sacrifică școala absorbit de poarta misterioasă ce-l ispita la pescuit în iazurile cele mari ale Șomuzului, cum singur o mărturisește în *Anii de ucenicie*.

L-am cunoscut grație colegului său de altă dată, scriitorul G.G. Ursu, prieten mai vârstnic din vremea studenției mele. În anii '30, fusese el însuși profesor la Fălticeni și scrisese despre Fălticeni plini de amintirea lui Ion Creangă și a lui Nicu Gane și de prezența reală a

lui Artur Gorovei și, intermitent, a lui Mihail Sadoveanu și E. Lovinescu. Eram în al doilea an al internatului meu în clinicele bucureștene. Îi cunoșteam scrisul din *Cuget Clar*, *Adevărul literar și artistic*, *Neamul românesc*, *Țara noastră*, *Gazeta cărților* ș.a. A urmat o corespondență de câțiva ani, legată în bună parte de alcătuirea volumului meu de poezii, *Neguri pe diluviu*, ce n-a mai apărut. Pentru mine, A. G. Stino a rămas unul dintre cei mai cultivați oameni pe care i-am cunoscut, stăpânit de un adânc atașament față de valorile românești și sensibil la modernitate; îl ajuta în aceasta din urmă și stăpânirea mai tuturor limbilor europene. Deopotrivă pătimaș al vechimii cărturărești și receptiv la frisoanele înnoitoare în artă, era un arbore european și-n rădăcini și-n flori și-n fructe. Prietenii, în frunte cu Artur Gorovei și G. G. Ursu, îl botezaseră *Cărbunarul*. Visul lui fusese să se facă diplomat, dar un ușor defect de vorbire îi sabotase această dorință, dar nu și plăcerea de a învăța fără conținere limbi străine. Când aveam să-l cunosc, făcea exerciții de limbă finlandeză, înfrățind și prin asta, în mod paradoxal, măreția inutilului cu absolutul cunoașterii rupte de orice articulare cu logica realității. Temperament ușor depresiv, era în acei ani otrăvit de viața provinciei comunizate, chit că Fălticeni serviseră de matrice scrierii lui Mihail Sadoveanu *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*. Lui i se întâmpla permanent răul, servit de activiștii partidului comunist în doze homeopatice administrate constant sub forma interdicției de a publica ori a chirișilor suspecti și tiranizanți, impuși de stat ca să-i reducă nu numai spațiul, ci și liniștea necesară scrisului și ultimilor zile ale mamei sale, să-i tulbure practica tihnită a bibliotecilor lui multiple.

Spicuiesc următoarele crâmpie din scrisoarea pe care i-a trimis-o, la 16 septembrie 1959, lui G. G. Ursu, la București, îndată după vizita ce aveam să i-o fac: „Oceanul acesta de venin și murdărie în care mă zbat”, „Alții sunt poate mai distruși ca mine”; „Am ajuns la un punct primejdios pentru nervii mei zdruncinați”; „Cărbunarul nu mai este stăpân pe casa lui. Camera, sau mai bine zis chilia, în care s-a cerut să moară mama, am fost silit s-o cedez (forțat), astfel că viitorul este plin de nesiguranță pentru mine: n-am liniște, nu pot nici măcar vegeta”; „Consider că am terminat-o cu meseria de cărturar”; „Nu mai are nici un rost a munci pentru sertar”... Nenumăratele lui scrisori către mine, pe care le voi revedea odată și odată, sunt pline de ieremiadele descurajatului nostru prieten...

La începutul lunii august 1959, am luat anume trenul din București spre Fălticeni ca să-l cunosc nu numai din scrisori. El se apropia de 60 de ani, eu trecusem de 24. M-a primit cu o încântare exprimată prin dispoziția destăinuirii imediate și fără surdina obișnuită în acele vremi în care trebuia să-ți controlezi cu mare grijă efuziunile. Locuia pe strada Ion Dragoslav nr. 3. Câțiva brazi te îndemnau să gândești la prospețimea aerului pe care-l tragi în plămâni. Cum puteau să plece de aici către mine epistole atât de sumbre și pline de amărăciune?! Rarefierii de afară aveam să văd repede că îi corespund densitățile dinăuntru. Întâi am dat împreună ocol casei așezată pe un muncel insesizabil, plin cu troscot și punctat de câțiva pini, în care rectitudinea cărării spre portiță arăta că e bătătorită

mai curând de oameni grăbiți decât de visători. Poate de chirișii veninoși; romantic, proprietarul părea să pășească pe aer. Totuși, lui George Călinescu îi făcea o bizară plăcere s-o parcurgă, el care acasă trăia înclaustrat într-o minicetate. Într-o scrisoare din 1948, trimisă la Fălticeni, el își compara propria locuință din București, strada Vlădescu, 53, cu locuința lui Aurel George Stino, arătând cât de mult îi plăcea: „Frumoasa duminică căsuță patriarhală cu grinzi, cât și-o invidiez! Am aice ceva până la un punct asemănător, însă fabricat, lipsit de atmosferă lignoasă autentică. Dacă ai un greier în grindă, păstrează-l și înlesnește-i perpetuarea, el e un element acustic greu de cumpărat la anticar.” Mi-a arătat apoi cămăruța unde prefera să se odihnească G. Călinescu în deplasările lui documentare din nordul Moldovei, bibliotecile lui burdușite, manuscrisul de peste 1500 de pagini (!) intitulat *Școlăria lui Ion Creangă*, rafturile rezervate moralistilor francezi pe care-i avea în mare cinste etc., într-o dispoziție mărturisitoare prin care se exprima puritatea sufletească și tânjirea după conversație a unui singuratic. Cu toată dimensiunea apreciabilă a bibliotecilor și cu toată senzația de confort bibliofil și de plinătate a ambianței, se plângea că îi lipsesc multe cărți și că-l stingheresc aceste lipsuri. Nu era pătruns de conceptul bibliotecii ca structură deschisă, iar în indicarea cărților absente îi citeam preferințele. Mă întrebă, de pildă, dacă am volumul de poezii al lui Théophile Gautier, *Émaux et camées* și *Les Blés mouvants* al lui **Émile Verhaeren** și s-a bucurat când i-am promis că i le voi procura, ceea ce am făcut la întoarcerea mea la București. Traducerea de către mine a unor poezii de Émile Verhaeren, în special din *Les Villes tentaculaires*, publicate în anii imediat următori în revista *Tribuna* din Cluj, este un ecou al peripatetizării de pe Ulița Rădășenilor.

Aflase de la G. G. Ursu probabil, de slăbiciunea mea pentru compotul de ananas – o raritate pe vremea aceea de indigențe – și mă aștepta cu acest savuros produs exotic, importat din Vietnam. Seara ne plimbam pe străzile din jurul casei. Urca în trecut descălcind un noian de amănunte privind oglindirea Fălticeniilor în literatură ori cobora în prezent cu o sumedenie de informații privind, de pildă, dificultățile învățării francezei de către elevul său Nicolae Labiș, despre semidocismul cutărui poet contemporan, agreeat de foruri, care scria într-o poezie „abanosul și ebenul” ș.a.m.d. Nu o făcea din iritarea confratelui mai vârstnic exclus din viața literară, fiindcă era de o noblețe puțin obișnuită, ci dintr-o mâhnire profundă urcând din toate formele vieții prezente. Lăsa impresia că respiră atât cât îi dă voie marasmul.

.....  
Astăzi, după aproape cincizeci de ani, când blândul Aurel George Stino nu mai este, îl aud atingând cu aripa lui de înger suferind strunele harfei mele sufletești, prin care vibrează tensiunea din nervii lui zdruncinați și de mine. Sunt sigur că dulcea lui mustrare e o mărturisire de dragoste...



ÉMILE VERHAEREN

**AUTOMNE/ TOAMNĂ**

Traducere de C.D. Zeletin

Înainte ca iarna să spulbere iute  
Prin câmpii și prin codri, o ultimă dată  
Îți preumbli splendoarea în lacrimi scaldată,  
Toamnă-a păsării duse și-a frunzei căzute!

Pașii care nu-ți sunt decât pale lumini  
Răvășitul frunziș pe cărări îl sărută  
Și cu mâna mângâi vița viei căzută  
De pe creasta colibeii, cu greii ciorchini.

Tu te-nclini când te duci lin și grav și când ninse  
Toate sunt de cenușă și purpură sumbră  
Și-asfințitul mărește-ntr-atât vasta-ți umbră,  
Că pe câmpuri par mantii de noapte întinse.

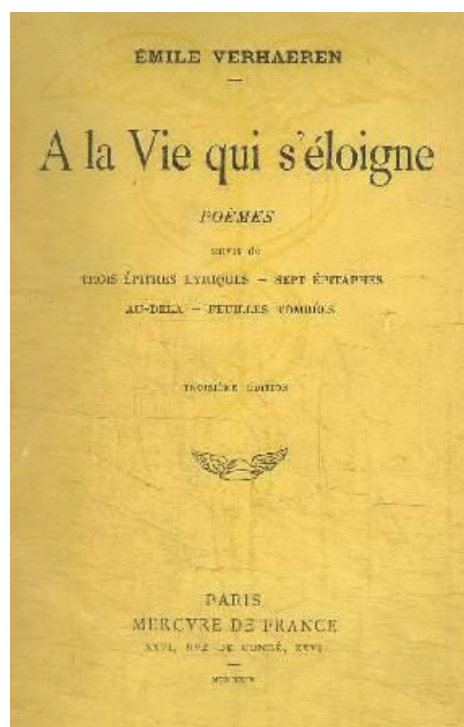
Ți-a smuls vântul din tâmple podoabele toate!  
Iată azi prin tăceri triste raze în rariști,  
Iată flori melancolice-n vechile pajiști,  
Mărturia durerilor iluminate!...

Și tu mori liniștită! Măreț se înclină  
Chipul dulce umbrat ce-n apus ți-l contemplant.  
Ah, sfârșitu-ți să-mi fie severul exemplu  
De durere tăcută și moarte senină!

NOTĂ:

Alegerea acestei poezii scrisă în anapest, armonioasă și reflexivă, i-a fost sugerată lui C.D.Zeletin, în 1961, de către Tudor Vianu, care i-a și recitat-o... Sugestia melancoliei trimite cu gândul la încercările de sănătate prin care trecea în acei ani ilustrul profesor. Elogiind durerea dură dar neclamată, versul *Mărturia durerilor iluminate* concordă cu filozofia stoică a lui Vianu.

*Par ailleurs*, francofilia noastră rezonază într-un mod aparte la imaginea, astăzi rarissimă, a unui profesor, fie și universitar, spunând pe dinafară o poezie în limba franceză, și încă a lui Verhaeren...



Repere francofone la Bârlad:  
în vecinătatea  
Centrului «Eminescu»,  
strada care amintește de  
înfrățirea cu orașul Vergèze.





**PANAITESCU, Val** (pseudonim al lui **Valeriu STOLERIU**; 11.IV.1924, Iași), critic și teoretician literar, comparatist, traducător. Este fiul Elisabetei (n. Stoleriu) și al lui Vasile Panaitescu, învățător. Învăță la Iași, unde urmează Școala Primară „Carol I” (1930–1934), Liceul Național (1934–1942) și Facultatea de Litere și Filosofie, luându-și o primă licență în franceză, secundar română și romanistică (1946), iar pe a doua în germană, secundar franceză și latină (1948) – ambele cu mențiunea „magna cum laude”. Obține titlul de doctor în filologie în 1972, cu teza *L'Humour de Raymond Queneau*. Bibliotecar onorific al Seminarului de Germanistică de la Universitatea din Iași (1942–1948), va fi ulterior bibliotecar la Biblioteca Centrală a Universității ieșene (1946–1949), asistent la Catedra de estetică și literatură comparată a Facultății de Filologie din Iași (1949–1952). Prin „restrângere de activitate” (de fapt „epurare”, în baza unor referințe politice denigratoare), este trecut în învățământul mediu, funcționând ca profesor de limba franceză și limba română la câteva școli din Iași (1952–1955).

La reînființarea secției de franceză la Facultatea de Filologie din Iași, devine asistent al profesorului N. I. Popa la Catedra de limba și literatura franceză (1955–1956), lector de literatură universală (1956–1958) și, printr-o nouă restrângere de activitate în 1958, va fi scos din învățământ și angajat secretar literar la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași (1959–1962). Un timp lector de limba germană la Conservatorul „George Enescu”, în 1968 va reveni la Catedra de limba și literatura franceză, devenind conferențiar (1973–1980), apoi profesor de literatură franceză contemporană (1980–1988) și asigurând, în două rânduri, conducerea catedrei (1968–1973, 1985–1988). A fost lector de limbă și civilizație românească la Institut des Langues et Civilisations Orientales din Paris, în 1974. Se pensionează la cerere în septembrie 1988. Ca profesor și om de cultură, s-a remarcat prin erudiție, prestanță, ținută academică, dar și printr-o extremă modestie, refuzând după 1990 funcțiile care i s-au propus pe linie universitară, politică sau culturală și preferând, pentru a-și desăvârși scrierile, liniștea bibliotecii. În 2003 îi este acordată distincția „Les Palmes Académiques” din partea Republicii Franceze.

Debutază în 1946 la „Ethos”. Mai târziu colaborează cu articole, studii, cronici la publicații din țară și din străinătate: „Iașul literar”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „România literară”, „Cahiers roumains d'études littéraires”, „Caiete critice”, „Anuar de lingvistică și istorie literară”, „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza»”, „Vie et langage” (Paris), „Les Cahiers de l'Herne” (Paris), „Dialogue” (Montpellier), „Temps mêlés. Documents Queneau” (Verviers, Belgia), „Oeuvres et critiques” (Paris–Tübingen).

Hermeneut rafinat, specialist recunoscut, **P.** este un reprezentant de marcă al școlii ieșene în domeniul studiilor franceze și al comparatisticii. Contribuțiile sale de critică și istorie literară – *Satira lui Rabelais* (1957), *La Littérature*

*française du symbolisme au surréalisme* (1977), *Umorul lui Raymond Queneau* (1979) – se definesc prin originalitatea discursului, rezultată dintr-o articulare fericită a solidității și rigorii germane cu subtilitatea și rafinamentul francez, cele două spații culturale care coexistă în formația sa intelectuală. Spirit enciclopedic și exigent, este cel mai avizat exeget român al operei lui Raymond Queneau și un specialist de prim rang în domeniul studiilor despre umor. În 2003 publică lucrarea *Humorul*, o „sinteză istorico-literară” esențială, o veritabilă *opera magna* consacrată unui domeniu ce a reprezentat preocuparea majoră de-a lungul întregii sale cariere. Aici face distincții erudite între umor și satiră, între „micul” și „marele umor”, acesta din urmă fiind văzut ca atitudine filosofică față de lume. Comentariile aprofundate referitoare la aproximativ două sute de autori din diferite literaturi și epoci, suportul documentar impresionant fac din această carte o sumă asupra problematicei umorului, unică în spațiul cultural românesc.

A coordonat colective de cercetare din Facultatea de Litere

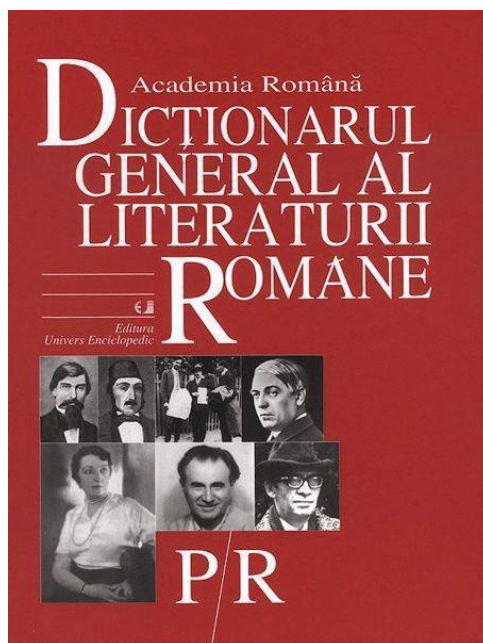
ieșeană, a căror activitate s-a finalizat prin publicarea unor lucrări precum *Direcții în critica și poetica franceză contemporană* (1983), *L'Analyse du poème* (1987), *Terminologie poetică și retorică* (1994). A semnat numeroase studii introductive și prefețe la traduceri din literatura franceză și germană (Alfred de Musset, Theodor Storm, Edmond Rostand, Jules Verne, Hervé Bazin, Raymond Queneau, Roger Martin du Gard). A tradus el însuși din K.E. Franzos, H.E. Nossak, Goethe, Queneau, Marc Bloch, H. G. Gadamer, H. Höffding.

**SCRIERI:** *Satira lui Rabelais*, București, 1957; *La Littérature française du symbolisme au surréalisme*, Iași, 1977; *Umorul lui Raymond Queneau*, Iași, 1979; *Humorul. Sinteză istorico-teoretică*, Iași, 2003; *Jean Paul, humorist și poetician*, Editura Univ. „Al.

I. Cuza” Iași, 2017.

**Traduceri:** Karl Emil Franzos, în *Nuvela austriacă în sec. al XIX-lea*, București, 1966, 485–571; Hans Erich Nossack, *Interviu cu moartea*, București, 1967, *Cel mai târziu în noiembrie*, București, 1973; Johann Wolfgang Goethe, *Contribuții la teoria culorilor*, Iași, 1995; Marc Bloch, *Regii taumaturgi*, pref. Jacques Le Goff, Iași, 1997; Raymond Queneau, *Florile albastre*, pref. trad., București, 1997; Hans Georg Gadamer, *Elogiul teoriei. Moștenirea Europei*, pref. Ștefan Afloroaei, Iași, 1999 (în colaborare cu Octavian Nicolae), *Actualitatea frumosului*, Iași, 2000; Im Hof Ulrich, *Europa Luminilor*, Iași, 2003; Harald Höffding, *Humorul ca sentiment vital*, Iași, 2007; Max Dessoir, *Estetica și știința generală a artei expuse în trăsăturile lor principale*. Colecția *Sophia*, 410 p., în curs de apariție la Editura Universității „Al. I. Cuza” Iași.

Marina Mureșanu Ionescu, în *Dicționarul general al literaturii române*, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, vol. 5, București, 2006. Reactualizare 2019.



## II y a 10 ans...

### Valeriu Stoleriu / Val Panaitescu omagiat de discipoli

*La 11 aprilie 2009, Profesorul Valeriu Stoleriu împlinea 85 de ani. La 25 septembrie 2009, Catedra de Limba și Literatura Franceză, foștii studenți, colegi și colaboratori au organizat o întâlnire academică în onoarea sa, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, oferindu-i, cu această ocazie, volumul omagial **Valeriu Stoleriu / Val Panaitescu. In onorem**. Grupajul care urmează ilustrează acest moment care a celebrat o personalitate marcantă a culturii române și a învățământului filologic.*

Este pentru noi o mare bucurie de a fi împreună, pentru a aduce omagiul nostru profesorului Valeriu Stoleriu, alias Val Panaitescu, atunci când devine autor de cărți și studii.

Este extrem de greu să găsești cuvintele cele mai potrivite pentru a defini esența unui astfel de moment, dar și pentru a încerca să surprinzi trăsăturile care compun o personalitate ca Valeriu Stoleriu.

Ca să evit capcanele locului comun dar și ale unor efuziuni lirice care – știm bine – nu sunt chiar pe gustul celui omagiat astăzi, voi încerca să procedez „stolerian”. Pentru că – trebuie să o spun – acest calificativ a intrat de multă vreme în limbajul nostru profesoral. Noi, foștii săi studenți și colaboratori, spunem frecvent: un discurs „stolerian”, o atitudine „stoleriană”, Călinescu este „stolerian”, Popescu este „stolerian”, poate și eu însămi și alți colegi ai mei ne străduim să fim „stolerieni”.

Dar ce înseamnă de fapt a fi „stolerian”?

Înseamnă, cred, a împinge rigoarea până la limitele ei extreme, înseamnă a respinge compromisul de orice fel, înseamnă autoritate academică dar înseamnă și umor, discreție, îndoială carteziană, luciditate, lipsa iluziilor gratuite. Dacă Monsieur Teste al lui Paul Valéry ar fi avut un pic de umor – dar nu prea avea – ar fi semănat desigur cu Domnul Stoleriu.

„A fi stolerian” a devenit un stil, pentru mulți un model și un ideal de atins.

Dar ce am învățat noi de la Profesorul nostru?

Am învățat că timpul nu se pierde și că e mai bine să stai ore în șir la masa de scris (și de citit) decât să te pierzi în nimicuri.

Am învățat că de citit, de scris și de lucrat nu termini niciodată. Că dacă ai încetat să o faci, cei ca noi sunt pierduți, devin inconsistenți și vulnerabili.

Am învățat că acribia nu e pedanterie.

Am învățat că e mult mai „sănătos” pentru condiția ta

intelectuală să fii singur cu cărțile tale decât înconjurat de o gălăgie găunoasă.

Dacă mă întorc puțin în timp, voi spune că, studenți fiind, am învățat să fim profesori: fiecăruia dintre noi îi venea rândul să asume complet o ședință de seminar, să o organizeze și să o conceapă, lucru la care munceam cu sârg un semestru întreg, fără garanția că Maestrul va fi întru totul mulțumit. Dar cea mai mică apreciere din partea sa era extrem de prețioasă și devenea un capital pentru viitor.

Mai apoi, ca membri ai Catedrei de franceză, am învățat, sub conducerea sa, să ne disciplinăm și să lucrăm în echipă. Lucrările realizate sub conducerea lui Valeriu Stoleriu / Val Panaitescu, *Direcții în critica și poetica franceză contemporană*, Ed. Junimea, Iași, 1983 și dicționarul de *Terminologie poetică și retorică*, Ed. Universității „Al. I. Cuza” Iași, 1994 au fost o adevărată școală de cercetare filologică. Pentru noi, atunci, „norma de cercetare” a fost o realitate și nu o simplă sintagmă birocratică, cum era percepută de majoritatea universitarilor dinainte de 1989, o obligație în plus, o corvoadă fără acoperire. În preajma lui Valeriu

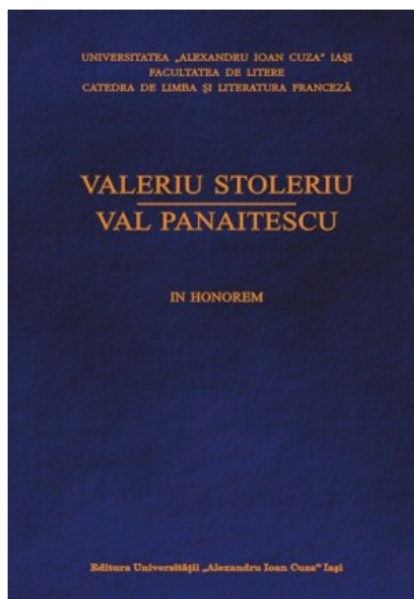
Stoleriu, am reușit să trăim, în orice timp și împotriva tuturor obstacolelor, aventura autenticității.

Pentru toate acestea, vă mulțumim și de această dată, Domnule Profesor!

*Marina Mureșanu Ionescu*

Sef al Catedrei de Limba și Literatura Franceză

Valeriu Stoleriu, alias Val Panaitescu, este, pentru mulți dintre cei care îl cunosc, modelul omului de litere și al profesorului. Doct, riguros și profund, mereu moderat în atitudini și afirmații, dascăl de o impunătoare prestanță și de o justă severitate, a format multe generații de specialiști, cărora, grație talentului didactic și hermeneutic, le-a instilat



plăcerea lecturii, le-a trezit interesul pentru literatură și pentru studiul ei. A influențat benefic evoluția Catedrei de limba și literatura franceză a Universității ieșene și a condus această catedră într-o perioadă mai puțin prielnică pentru studiile francofone. Cu eleganță și discreție, cu diplomatie înăscută, a știut să depășească numeroase obstacole, de varii proveniențe, transgresându-le cu detașarea proprie unui intelectual care și-a respectat întotdeauna condiția. A predat cu pasiune, muncind intens pentru a căpăta

In honorem: Valeriu Stoleriu / Val Panaitescu

acea erudiție profundă, care, bine stăpânită, asigură întotdeauna naturalețea și plăcerea comunicării în aula academică. Ajuns la venerabila vârstă de 85 de ani, lucrează în continuare cu aceeași tenacitate discretă. Volumul de față este un modest omagiu adus omului, colegului, profesorului.

Iulian Popescu, coordonatorul volumului

## 10 ans après...

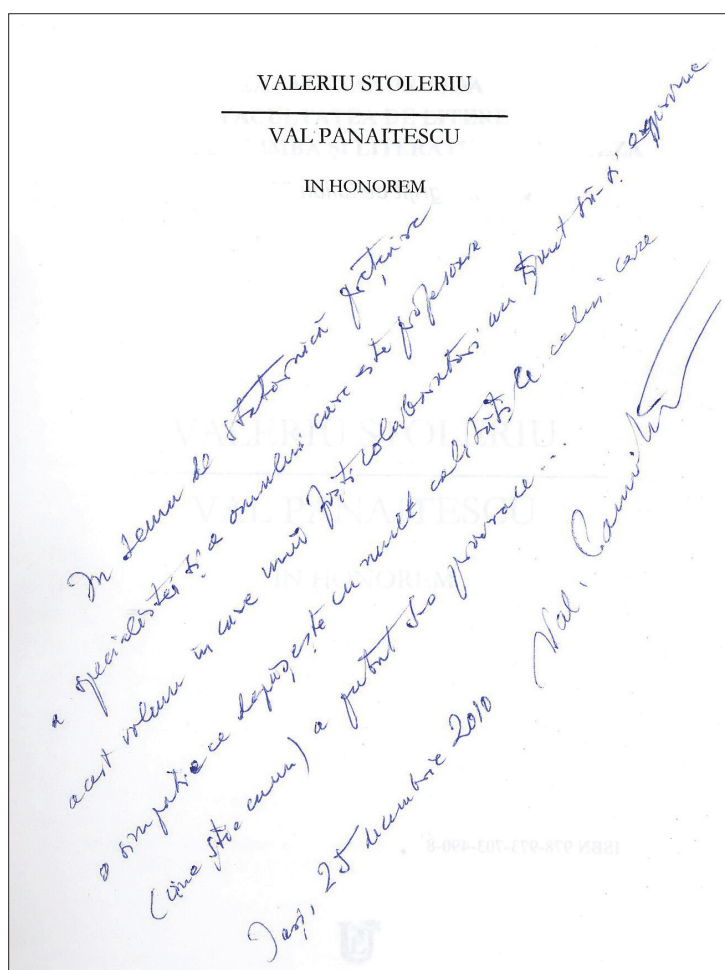
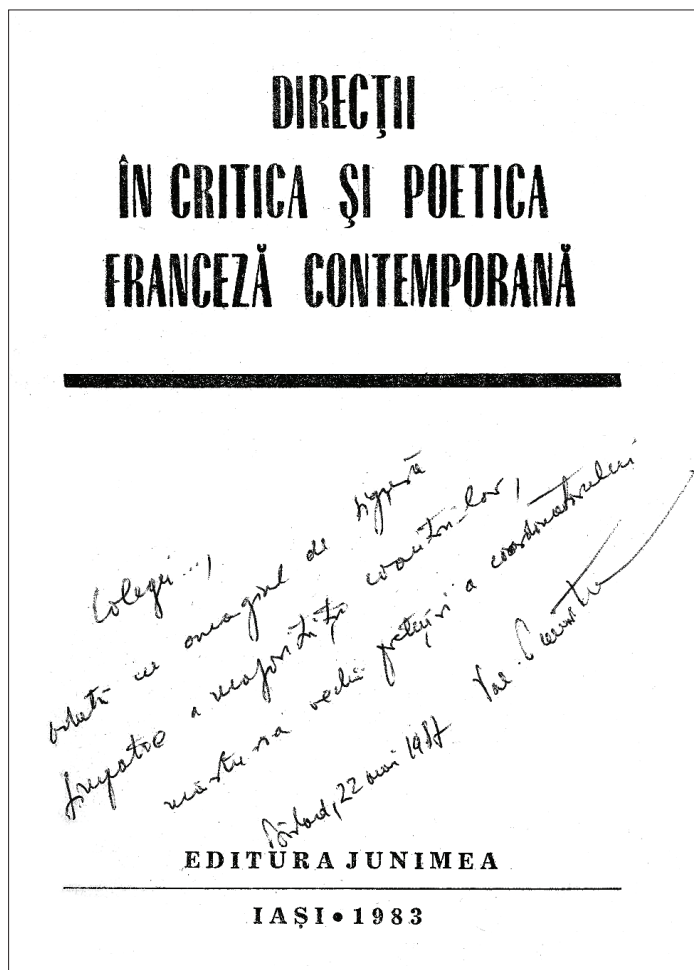
La 95 de ani ai Profesorului, împliniți în această primăvară, Iașul universitar și scriitoricesc nu a vibrat așa cum ne-am fi așteptat. Și cum și-ar fi dorit atâția discipoli, admiratori, foști studenți, începând cu autorii volumului omagial din urmă cu 10 ani. Într-o zi aniversară de care, sigur, nimeni nu a uitat, o tăcere respectuoasă - cu notabila excepție a lui Grigore Ilisei în *Ziarul de Iași* miercuri, 10 aprilie, într-un portret-elogiu.

Recunoaștem în această tăcere dorința de a respecta refuzul de publicitate *marca Valeriu Stoleriu/Val Panaitescu* și distanța pe care domnia sa a păstrat-o întotdeauna față de tot ce înseamnă manifestare publică.

Dinspre edituri vin semne ale remarcabilei longevități creatoare a Profesorului, iar pe ecranele minții avem imaginea, pe care a transmis-o în toți acești ani, a biroului de lucru, a paginilor așternute cu neschimbata, splendidă grafie, spre a fi preschimbate în cărți...

Toți cei care-l prețuiesc îndreaptă către Profesor gândurile lor de admirație.

**Reverență, Domnule Profesor !**





## Anne Hébert, *Les Fous de Bassan*, pentru prima dată în limba română

Romanul *Les Fous de Bassan* este poate mai mult ca oricare alt roman al lui **Anne Hébert** greu de catalogat: roman realist, psihologic, epistolar, jurnal, „thriller”, roman de groază, povestire fantastică sau polițistă, roman simbolic sau poetic. În fapt, toate acestea la un loc, într-o construcție hibridă, cu multiple fațete. Povestea, destul de simplă, este solid ancorată în timp și spațiu: în viața monotonă, închisă, încremenită în regulile sale imemorabile, a unei mici comunități care trăiește în Canada, la Griffin Creek, se întâmplă, în seara de 31 august 1936, ceva extraordinar: dispar două adolescente, verișoare între ele, Nora și Olivia Atkins. Urmează, firesc, o anchetă polițistă. Dinspre partea lor și oamenii din sat, rude apropiate ale victimelor, își fac propria anchetă, pe față sau pe ascuns, cu intenții mai bune sau mai puțin bune. Vinovatul se dovedește a fi Stevens, văr și el cu fetele. Conform rezultatelor anchetei și a propriilor mărturisiri, tardive, el le-ar fi atras pe Nora și pe Olivia spre faleză și, după ce le-a ucis, le-ar fi aruncat în mare.



Simplitatea aceasta a poveștii este aparentă. Elementele realiste, prezente din abundență, dau viață unei realități pline de consistență și de sevă, pitorească, adesea brutală, și totuși textul nu e doar un roman realist. Personajele sunt bine construite, primitive și totodată complexe, sălbatice și sensibile – și totuși textul e mai mult decât un roman psihologic. Povestea despre dispariție, crimă și anchetă polițistă trece repede în planul secund, pentru a lăsa prim-planul romanului unui halou de ambiguitate și de mister care se naște, ca în fotografiile „mișcate”, în jurul conturului lucrurilor, al evenimentelor, al persoanelor, făcându-le ireale prin suprapunerea imperfectă a „versiunilor” dramei (în număr de șase), oferite de protagoniști, suprapunere care, în felul acesta, dă corporalitate, opacitate scriiturii, ca într-un poem. Semnificația poveștii se încheagă cu greu în mintea cititorului, ea pare să mimeze, în mișcarea sa lentă, zborul acelor „fous de Bassan”, păsări marine care se învârt, în cercuri concentrice, tot mai aproape de pradă – peștii din mare, respectiv miezul semantic al textului și adevărul poveștii istorisite. În mărturiile lor protagoniștii se învârt, cu toții, în jurul adevărului și asemănarea dintre această formă a povestirii și modul în care apare semnificația – secretă, ascunsă sub o mie de văluri, ambiguă și plutitoare – nu poate fi decât poetică. *Les Fous de Bassan* (ecranizat de Yves Simoneau în 1986) este mai mult decât un roman poetic: el este un roman-poem al mării și al dragostei (viață și moarte la un loc) și mai ales al misterului trecerii, al liniei fragile, înșelătoare, imprecise care separă trecutul de prezent, copilăria de maturitate, binele de rău, fatalitatea de întâmplare – tematică de altfel predilectă pentru autoarea quebecheză.

Text extras din articolul *Anne Hébert*, în *Dicționarul de francofonie canadiană*. Coordonator general Corina Dimitriu Panaitescu, Iași, Editura Universității „AL I Cuza”, 2011).

Je revois les fidèles endimanchés, serrés les uns contre les autres, dans la petite église de bois, les femmes en robes claires, les hommes en habit noir macèrent dans leur odeur de tous les jours, légèrement musquée, sous la chaleur de juillet. Frustes et de parole rare et quotidienne, la poésie du Verbe leur entre par surprise dans le cœur. Maître des saintes Écritures, je leur parle au nom de Dieu. Depuis quelque temps je choisis avec encore plus de soin les psaumes et les hymnes de dimanche en pensant aux petites Atkins. Leurs yeux de violette et d'outremer se lèvent vers moi pour ma damnation. Elles chantent et elles prient, s'approprient la parole des apôtres et des prophètes, leurs âmes enfantines mûrissent et se forment dans la splendeur de l'Écriture. Je les prépare comme des jeunes fiancées, attentives au chant de l'amour en marche vers elles, dans la lumière de l'été. Je module. J'articule chaque son, chaque syllabe, je fais passer le souffle de la terre dans le Verbe de Dieu.

*Tu m'as blessée, mon ami, avec un seul cheveu de ta nuque.*

Le cantique des cantiques saisit le cœur sage, silencieux d'Olivia Atkins, y débusque des mots qui n'auraient jamais

*Îi revăd pe credincioși în haine de duminică, strânși unii în alții, femeile în rochii deschise la culoare, bărbații în costum negru, dospesc în mirosul lor obișnuit, cu iz de mosc, în căldura de iulie. Primitivi, vorbind rar, cu cuvinte de toată ziua, primesc cu surprindere, în inimile lor, poezia Cuvântului. Stăpân peste Scrierile sfinte, le vorbesc în numele Domnului. De câtăva vreme îmi aleg cu și mai multă grijă psalmii și imnurile duminicale, gândindu-mă la micuțele Atkins. Ochii lor de violetă și de peruzea se ridică spre mine ca să mă ducă la pieire. Cântă și se roagă, își însușesc vorbele apostolilor și ale profeților, sufletele lor copilărești se pârguiesc și se modelează după splendoarea Scripturii. Le pregătesc ca pe niște tinere logodnice cu urechea ciulită la cântecul de dragoste care se îndreaptă spre ele, în lumina verii. Schimb tonalitatea. Articulez apăsat fiecare sunet, fiecare silabă, fac să treacă, prin cuvântul lui Dumnezeu, răsuflarea pământului.*

Am fost rănită, prietene, de un singur fir din părul tău.

*Cântarea Cântărilor cuprinde inima cuminte, tăcută a Oliviei Atkins, scoate la lumină cuvinte care n-ar fi trebuit niciodată să se ivească din noaptea cuminte și tăcută a Oliviei Atkins. Ochii ei violeți. Ridică capul spre mine. Chipul*

dû sortir de la nuit sage et silencieuse d'Olivia Atkins. Ses yeux violets. Elle lève la tête vers moi. Son beau visage. *Un seul cheveu de ta nuque*, pense-t-elle, tournée vers moi, sans me voir, tout illuminée de l'intérieur par une lampe claire. Se retourne maintenant (à force d'être regardée dans le dos), du côté de la porte de l'église, grande ouverte sur l'été jaune, lumineux, la mer elle-même lumineuse au loin, verte avec des friselis d'argent. Regarde Stevens. Est regardée par lui.

Lui, à contre-jour, campé sur ses longues jambes, dans l'encadrement de la porte, silhouette sombre dégingandée et résolue, nimbée de soleil, de la tête aux pieds, se refusant à entrer, se refusant à être un des nôtres, se refusant à partager avec nous les chants et la prière. Son visage émacié, ses yeux pâles dans l'ombre de son chapeau marron. Il semble chercher quelqu'un dans l'assemblée des fidèles réunis pour l'office du dimanche.

.....  
L'harmonium déverse des flots sonores par la porte grande ouverte de l'église en plein midi. Toute la campagne ruisselante de lumière vibre et chante à partir de l'église de Griffin Creek. Les voix nasillardes psalmodient.

*Mon âme exulte dans le Seigneur.*

Des voix, rien que des voix, des sons, rien que des sons. Allumer une autre pipe, les oreilles pleines de la musique d'autrefois et de voix aigrettes. Surtout ne pas entendre à nouveau le prêche du révérend Nicolas Jones qui roucoule et s'enchant à mesure de l'écho de sa propre voix.

Mon fils s'écoute parler, pense Felicity Jones dans la vibration du soleil qui fait des taches claires sur ses mains jointes.

Mon oncle Nicolas parle de Dieu, pense Nora Atkins, mais depuis quelque temps je n'entends plus la parole de Dieu dans la voix de l'oncle Nicolas. La voix sonore de l'oncle Nicolas, sans rien de pieux dedans, la belle voix de l'oncle Nicolas comme une écale brillante, vide de tout contenu, basse et virile, fluide comme de la fumée. J'aime le son de sa voix d'homme dans la petite église.

S'il est vrai que je fais des effets de voix pour cette petite fille, à peine sortie de l'enfance, c'est qu'elle me ressemble et que je lui ressemble. Les deux plus roux de Griffin Creek, lustrés comme des renards, affirme Perceval. Dieu nous ayant tirés, l'un et l'autre, malgré la différence d'âge, de la même terre charnelle et chaude.

Je soigne mes gestes oratoires. Je les arrondis dans la lumière d'été. Mes mains robustes, tavelées de taches de rousseur. L'attention de Nora est extrême comme si elle suivait des yeux une mouche qui vole. Mais la voici, à son tour, qui tourne la tête vers le fond de l'église, Stevens tout sombre dans la lumière. Son chapeau sur la tête. Stevens regardant Nora à présent. Nora regardant Stevens.

*ei frumos. Un singur fir din părul tău, se gîndește, întoarsă către mine, fără să mă vadă, luminată din interior de o lumină puternică. Acum se răsuțește (pentru că se simte privită din spate) spre ușa bisericii, larg deschisă peste vara galbenă, luminoasă, cu marea luminoasă, și ea, în depărtare, verde cu foșnet de argint. Îl privește pe Stevens. Este privită de el.*

*El, în contra luminii, înțepenit pe picioarele lungi, în tocul ușii, siluetă întunecată, deșirată și îndârjită, aureolată de soare, din cap până-n picioare, refuzând să intre, refuzând să fie unul de-ai noștri, refuzând să împartă cu noi cîntările și rugăciunile. Fața lui slabă, ochii palizi în umbra pălăriei maro. Pare să caute pe cineva în mulțimea credincioșilor adunați la slujba de duminică.*

.....  
*Armoniul revarsă unde sonore în plină amiază prin ușa larg deschisă a bisericii. Pornind de la biserică din Griffin Creek, toată câmpia, șiroind de lumină, vibrează și cântă. Voci nazale psalmodiază.*

*Sufletul meu se bucură în Dumnezeu.*

*Voci, nimic altceva decât voci, sunete, nimic altceva decât sunete. Să mai aprind o pipă, cu urechile pline de muzica de altădată și de vocile pițigăiate. Să nu aud din nou, mai cu seamă, predica reverendului Nicolas Jones care, pe măsură ce-și picură cuvintele mângâioase, se încântă de ecoul propriei voci.*

*Fiul meu se ascultă vorbind, gândește Felicity Jones în vibrația soarelui care-i pune pete decolorate pe mâinile împreunate.*

*Unchiul meu Nicolas vorbește despre Dumnezeu, gândește Nora Atkins, dar de ceva vreme nu mai aud cuvântul lui Dumnezeu în vocea unchiului Nicolas. Ca și cum Dumnezeu ar tăcea în vocea unchiului Nicolas. Vocea răsunătoare a unchiului Nicolas, fără nimic pios în ea, frumoasa voce a unchiului Nicolas ca o găoace strălucitoare, goală pe dinăuntru, joasă și virilă, unduitoare ca fumul. Îmi place sunetul vocii sale de bărbat în biserică cea mică.*

*Dacă, într-adevăr, încerc să o impresionez cu vocea pe această fetiță, abia ieșită din copilărie, e pentru că îmi seamănă și îi semăn. Cei mai mari roșcovani din Griffin Creek, lucioși ca niște vulpi, cum spune Perceval. Scoși de Dumnezeu, și unul și celălalt, în ciuda diferenței de vârstă, din același pământ cărnos și cald.*

*Îmi studiez gesturile de orator. Le rotunjesc în lumina verii. Mâinile mele robuste, presărate cu pete roșcate. Atenția Norei este maximă, ca și cum ar urmări cu ochii o muscă în zbor. Dar uite că și ea, la rândul ei, întoarce capul spre fundul bisericii. Stevens, întunecat, pe fundalul luminos. Cu pălăria pe cap. Stevens privind-o acum pe Nora. Nora privindul pe Stevens.*

(Anne Hébert, *Les fous de Bassan*, Paris, Seuil, 1982, pp. 27-30, în curs de apariție la Editura Cartea Românească, traducere și prezentare de Corina Dimitriu-Panaitescu)



MARINA MUREȘANU IONESCU

## Joc sub obroc

Dès le titre de son recueil (*Joc sub obroc / Jeu sous la braise*), Marina Mureșanu Ionescu place la poésie sous le signe du jeu, „mais savant, mais réglé, mais significatif”, tel que Paul Valéry le réclamait. Disposant d'une relation tout à fait spéciale avec les mots, avec leur „chair chaude” (Raymond Queneau), sonore ou visuelle, le /la professeur(e) de littérature française – poète à ses heures ( et des plus inspirées) connaît bien leur histoire, leurs ressources, et les met au profit de thèmes généreux, universels, éternels : la vocation protectrice, guérisseuse de la littérature, la quête identitaire, dans ses replis les plus subtils, le rêve, l'amour. Et tout cela dans des vers d'une clarté et fraîcheur évidentes, au premier abord, mais qui n'arrêtent de faire des clins d'œil à un possible – et désirable – lecteur avisé, même érudit. À bon entendeur, salut !

Corina Dimitriu Panaitescu

### Când m-am vindecat de răni

Când m-am vindecat de răni  
și de cărți  
de tine, de tot și de toți  
atunci au venit niște roți  
sau mai bine zis niște hoți  
și mi-au luat rănilor  
și cărțile  
și le-au tras pe roată  
o dată  
și încă o dată  
și eu  
ca un om sănătos ce eram  
priveam masacrul  
cu o negândită indiferență goală  
egală cu ea însăși  
încă și încă o dată  
același și același  
inadmisibil și sacru măcel

### Scrisoare în proză

Îmi sorb cafeaua cotidiană  
bi-cotidiană, multi-cotidiană  
și – ca niciodată –  
privesc figurile ciudate  
hieroglifile misterioase  
și semnele întoarse  
– vorba poezilor –  
aș vrea să te văd  
acum, aici, aproape,  
printre figurile ciudate  
sau, dacă nu tu,  
măcar un semn al tău  
în ultimă instanță  
m-aș mulțumi cu vreun simbol,  
un semn convențional – ceva...  
de pe vreo hartă imaginară  
aș vrea să te văd  
aș vrea să mă văd  
câci  
n-am să sfârșesc să mă caut  
cu un nesaț nebun  
de parcă aș fi  
cine-știe-cine  
aș vrea să ne văd  
și să-mi văd zilele toate  
pe care încă poate

cu o mișcare întâmplătoare de mână  
stânga sau dreapta ?  
ce importanță mai are ?  
aș putea să le desenez aici  
în fundul ceștii  
și să le iau apoi de bună  
ca pe un destin implacabil  
să mă agăț de simboluri și semne  
să mă fac semn între semne  
dar nu, și nu, și nu  
leagă-ți mâinile bine  
și stânga și dreapta  
și ziua și noaptea  
căci de fapt știi prea bine  
*un coup de main jamais n'abolira rien du tout*  
și sfârșește odată  
jocul ăsta amar și bizar  
de-a destinul cu rime  
de-a baba-oarba cu tine.

### Vacanțele mici

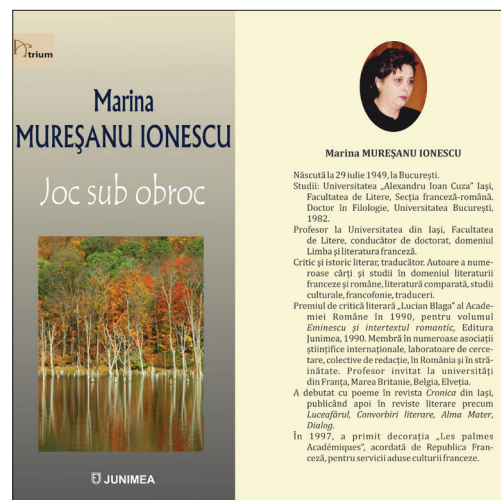
Altădată  
verile erau lungi  
și vacanțele mari  
acum totul dispare  
de cum apare  
rândunelele pleacă  
de cum au venit  
acum  
verdele e un galben pal  
sorii de-abea mai răsar  
pădurile-s mici  
copiii furnici  
și fără bunici  
acum  
nu mai am timp de nimic  
chiar dacă nu fac nimic  
nu se întâmplă nimic  
și totu-i prea mic  
în vacanțele scurte  
din această minusculă curte.

### Complainte et prière

Mon amour  
je te porte en moi  
comme un soldat son écu

parfois je meurs pour toi  
comme un soldat pour sa patrie  
parfois je rêve de toi  
comme un soldat de sa bien-aimée  
qui est loin toujours plus loin  
plus incroyable  
perdue peut-être  
dans un village sans nom  
parfois je pleure pour toi  
comme un enfant  
tout court  
qui n'a rien perdu, rien fait, rien gagné  
mais qui pleure pourtant  
sans raison  
c'est si doux si bon !  
parfois je trahis pour toi  
pour te nourrir, te combler  
te réjouir  
toi, qui n'arrêtes jamais  
de guetter les offrandes

et quand je n'en peux plus  
quand je te hais  
oui, pour tes offrandes  
pour tes caprices  
pour les pauvres victoires  
et si dérisoires  
d'une raison unanime  
alors, encore  
je me cache et m'abrite  
derrière mon écu  
oui, bien sûr, toujours lui  
mon amour





CORINA MACOVEI

## Francofonia și francofilia elevilor codreniști. Pagini de jurnal

În anul școlar 2018-2019, elevii pasionați de limba franceză de la Colegiul Național „Gh.Roșca Codreanu” din Bârlad s-au bucurat de noi „provocări” menite să le pună în valoare cunoștințele, dorința de aprofundare și spiritul creator.

**Prima „provocare”** a fost primită de 26 de elevi de la clasa a XI-a D, profil științe ale naturii, care au acceptat să participe la concursul internațional **„Notre projet pour un monde meilleur”** lansat de „Universités de Francophonie” din Nisa, Franța. Aceștia au trebuit să-și imagineze și să creeze un proiect respectând una din temele propuse de organizatori (educația pentru protejarea mediului înconjurător, cetățenia europeană, sărăcia, lupta împotriva violenței etc), care să promoveze, în același timp, limba franceză.

Metoda modernă pe care am propus-o elevilor, prin fișa pedagogică, a fost **harta conceptuală**, care i-a ajutat să-și reprezinte grafic ideile și să-și organizeze informațiile. Astfel, proiectul elevilor codreniști, realizat în perioada 18 septembrie – 2 noiembrie 2018, a avut ca rezultat crearea unei benzi desenate în limba franceză, intitulată **„S.O.S. Terre!”**, publicată ulterior la Editura PIM din Iași.

Și „provocările” au continuat...

**Sub egida Zilei Internaționale a Francofoniei**, pe data de 31 martie 2019, Colegiul Național „Gh.Roșca Codreanu” a organizat, în Aula liceului, a III-a ediție a Concursului regional de discursuri în limba franceză, adresat liceenilor francofoni din regiunea Moldovei. La această competiție s-au prezentat elevi de la Liceul Teoretic „Al.I. Cuza” Iași, Colegiul Național „Spiru Haret” Tecuci, Colegiul Național „Cuza-Vodă” Huși, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu” Vaslui, Liceul Teoretic „Emil Racoviță” Vaslui, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad și Colegiul

Național „Gheorghe Roșca Codreanu” Bârlad.

Acest concurs a reprezentat o activitate a Proiectului regional **„Promovarea limbii franceze și a valorilor francofone”** pe care-l coordonez, înscris în CAERI (calendarul activităților educative regionale și interjudețene) și aprobat de Ministerul Educației Naționale la poziția 2225.

În organizarea și implementarea activităților proiectului, doresc să menționez implicarea activă a kolegei mele, profesor Dorina Ghiorghiu.

Proiectul nostru a fost susținut și de Departamentul pentru Francofonie din cadrul Societății Culturale „Academia Bârlădeană” Bârlad, grație doamnei profesor Elena Monu, în calitate de președinte al societății și doamnei profesor Elena Popoiu, vicepreședinte al societății, dar și responsabilă a Departamentului pentru francofonie.

La această a III-a ediție a Concursului de discursuri în limba franceză, intitulat **„C'est quoi être un adolescent francophone?”** elevii au pregătit un discurs pe tema « *Les sept ans de chez soi, mythe ou réalité ?* / „Cei șapte ani de acasă, mit sau realitate?”, însoțit de un suport vizual (prezentare power point, prezi, videoclip etc). Invitați în juriu au fost domnul profesor universitar Nicolae Crețu de la Facultatea de Litere a Universității „Al.I.Cuza” Iași și profesor Elena Popoiu, vicepreședinte al Societății Culturale „Academia Bârlădeană”.

Tema a fost aleasă pornind de la ideea că educația se reflectă în toate domeniile de dezvoltare: socială, psihologică, intelectual-cognitivă. Elevii au analizat în ce măsură, în contextul social actual, familiile acordă importanță cunoașterii normelor de conduită și trasmiterii valorilor și principiilor de viață sănătoase copiilor lor.

Concursul s-a desfășurat pe două secțiuni: clasele IX-X și XI-XII, iar câștigătorii au primit premii în cărți și reviste datorită sponsorilor: Editura Art Klett, Institutul Francez Iași, Societatea Culturală „Academia Bârlădeană” și profesoarele Dorina Ghiorghiu și Corina Macovei. Buna desfășurare a activităților s-a datorat și sponsorilor: Societatea All Foods Distribution, Florăria Allegria, restaurantul Galmondo.

Iată câștigătorii acestei ediții, pe secțiuni:

**Secțiunea clasele IX-X:**

**Premiul I:**

**Borza Iustin-Lucian**, clasa a IX-a, Colegiul Național „Spiru Haret”



**SOUS L'ÉGIDE DES JOURNÉES DE LA FRANCOPHONIE**

La Chaire de français du Collège National „Gheorghe Roșca Codreanu” de Bârlad      Le Département pour la Francophonie de la Société Culturelle „Academia Bârlădeană”

**INVITENT**  
**LES LYCÉENS FRANCOPHONES**  
**AU CONCOURS RÉGIONAL DE DISCOURS**  
**„C'est quoi être un adolescent francophone ?”**

Thème de l'édition 2019 :  
**„LES SEPT ANS DE CHEZ SOI, MYTHE OU RÉALITÉ ?”**  
Le 31 mars 2019, à 10h  
Dans l'amphithéâtre du Collège

**Parrainés :**  
Institut français de Iași  
Lycée Théorique „Al.I. Cuza” de Iași  
Collège National „Ștefan cel Mare” de Târgu Neamț  
Collège National „Mihai Eminescu” de Botoșani  
Collège National „Spiru Haret” de Tecuci

**Invités :**  
Professeur dr. Corina Panaitescu  
Faculté des Lettres Université „Al.I. Cuza” de Iași  
Prof. Elena Popoiu  
Département pour la Francophonie  
Société Culturelle „Academia Bârlădeană”  
Prof. Alexandru Mișu  
Inspecteur académique pour les langues modernes (ISJ) Viala

Cette activité fait partie du Projet éducatif régional  
**„LA PROMOTION DU FRANÇAIS ET DES VALEURS FRANCOPHONES” / N° 2225 du CAERI**  
Coordinatrice : prof. Corina Macovei

Affiche réalisée par : Corina Macovei      Personnes à contacter:  
Prof. Dorina Ghiorghiu – email: [dor23ro@yahoo.com](mailto:dor23ro@yahoo.com)  
Prof. Corina Macovei – email: [corinamacovei@yahoo.com](mailto:corinamacovei@yahoo.com)



Tecuci, prof. Magdalena Miron;

**Jordan Maria**, clasa a X-a, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Corina Macovei;

**Munteanu Teodora**, clasa a X-a, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Corina Macovei.

Premiul II:

**Guțu Denisa**, clasa a IX-a, Colegiul Național „Cuza-Vodă” Huși, prof. Elena Tălășman;

**Safronii Elena**, clasa a IX-a, Liceul Teoretic „Al. I. Cuza” Iași, prof. Speranța Doboș;

**Voinea Larisa-Elena**, clasa a X-a, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad, prof. Mihaela Chifani.

Premiul III:

**Melinte Mălina**, clasa a IX-a, Colegiul Național „Cuza-Vodă” Huși, prof. Elena Tălășman;

**Ripiceanu Denisa**, clasa a X-a, Colegiul Național „Cuza-Vodă” Huși, prof. Elena Tălășman;

**Simion Ștefania**, clasa a X-a, Liceul Teoretic „Al. I. Cuza” Iași, prof. Oana Gabriela Ungureanu.

Mențiuni speciale:

**Buhuș Gabriela-Nicoleta**, clasa a X-a, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad, prof. Mihaela Chifani;

**Grigoraș Alexandra**, clasa a X-a, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad, prof. Mihaela Chifani;

**Poiană Andra**, clasa a X-a, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Dorina Ghiorghiu;

**Șarban Maria**, clasa a X-a, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Dorina Ghiorghiu;

**Țurcanu Crina**, clasa a X-a, Liceul Teoretic „Al. I. Cuza” Iași, prof. Camelia Trofin.

Secțiunea clasele XI-XII:

Premiul I:

**Istrate Ioana**, clasa a XI-a, Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Corina Macovei;

**Sava Cosmin**, clasa a XI-a, Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Corina Macovei;

**Ulea Anastasia**, clasa a XI-a, Liceul Teoretic „M. Kogălniceanu” Vaslui, prof. Cristina Anca Borțun.

Premiul II:

**Ciurușniuc Alexandra Ionela**, clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Emil Racoviță” Vaslui, prof. Monica Sprîncenatu.

Premiul III:

**Dorin Maria**, clasa a XI-a, Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Dorina Ghiorghiu;

**Rusu Miruna Victoria**, clasa a XII-a, Liceul Teoretic „Al. I. Cuza” Iași, prof. Oana Gabriela Ungureanu.

Mențiuni speciale:

**Haciu Iuliana Daniela**, clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Al. I. Cuza” Iași, prof. Camelia Trofin;

**Țuțu Irinel**, clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad, prof. Mihaela Chifani.

**Al doilea concurs** din proiectul nostru a fost **Concursul regional de scriere de nuvele fantastice, „Avatar”**, desfășurat în perioada februarie-mai 2019.

Așa cum ne-am obișnuit în ultimii ani, președintele juriului a fost doamna profesor universitar Corina Panaitescu, de la Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza” Iași, care a evaluat creațiile literare ale elevilor împreună cu doamna profesor Elena Popoiu. În numele elevilor participanți la concursuri și al profesorilor catedrei de limba franceză, adresez calde mulțumiri distinselor doamne profesoare pentru susținerea acțiunilor noastre de promovare a francofoniei și francofiliei, pentru bunăvoința și timpul investit în jurizarea concursurilor. Rezultatele ne-au bucurat, și de această dată:

Secțiunea clasele IX-X :

Premiul I:

**Duduman Nicoleta**, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Vaslui, prof. Camelia Sava;

**Rîndașu Sorina**, Liceul cu Program Sportiv, Suceava, prof. Loredana Sveica Mititiuc;

Premiul II:

**Bedreagă Ana-Maria**, Liceul Teoretic „Al. I. Cuza”, Iași, prof. Speranța Doboș;

**Bobu Raluca-Andreea**, Liceul „Emil Racoviță”, Vaslui, prof. Oana Petronela Ponea;

**Costin Bianca Ioana**, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Vaslui, prof. Camelia Sava;

**Sava Florentina**, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Corina Macovei;

Premiul III:

**Avram Ingrid-Ștefania**, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Vaslui, prof. Camelia Sava;

**Bujoreanu Elena**, Colegiul Național „Spiru Haret”, Tecuci, prof. Magdalena Miron;

**Nimirceag Loredana**, Liceul „Emil Racoviță”, Vaslui, prof. Oana Petronela Ponea;

**Văleanu Ecaterina**, Liceul „Emil Racoviță”, Vaslui, prof. Oana Petronela Ponea;

Mențiuni speciale:

**Groza Andreea**, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Dorina Ghiorghiu

**Ilie Anisia**, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Dorina Ghiorghiu;

**Stoica Mălina**, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” Bârlad, prof. Corina Macovei;





**Șarban Maria**, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu”  
Bârlad, prof. Dorina Ghiorghiu;

**Secțiunea clasele XI-XII :**

Premiul I:

**Goran Rahela**, Liceul „Emil Racoviță”, Vaslui, prof.  
Gina Budaca;

**Tofănel Larisa**, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”,  
Vaslui, prof. Lola Ciolacu;

Premiul II:

**Stoica Andreea**, Liceul „Emil Racoviță”, Vaslui, prof.  
Gina Budaca;

Premiul III:

**Apostol Roxana-Maria**, Liceul „Emil Racoviță”, Vaslui,  
prof. Monica Sprîncenatu;

**Istrate Ioana**, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu”  
Bârlad, prof. Mihaela Macovei;

Mențiuni speciale:

**Jacotă Andreea**, Colegiul Național „Gh. Roșca  
Codreanu” Bârlad, prof. Corina Macovei;

**Dorin Maria**, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu”  
Bârlad, prof. Dorina Ghiorghiu.

O altă experiență francofonă de neuitat au avut-o cinci  
eleve codreniste, Maria Iordan, Teodora Munteanu, Beatrice  
Nanea, Resmeriță Bianca și Mălina Stoica, care au primit  
sprijin financiar din partea părinților pentru a participa la  
un sejur lingvistic organizat de Centrul Internațional de la  
Antibes din Franța, în perioada 21-27 aprilie 2019.

Datorită colaborării pe care o am cu acest centru  
internațional de studii, le-am înscris pe eleve la programul  
de cursuri în limba franceză, la care au mai participat elevi  
din Statele Unite, Germania, Estonia, Italia și Elveția.

Sejurul a debutat cu un test pentru toți elevii, în  
vederea identificării nivelului lingvistic și formării grupelor



internaționale. Echipa de profesori de la CIA Antibes a pus  
accentul pe metodele moderne de învățare pentru elevi :  
proiectul, ancheta stradală, jocurile lingvistice etc. Elevele  
au beneficiat de o adevărată „baie lingvistică” datorită  
utilizării limbii franceze, atât în cadru formal, la școală,  
cât și în cadru non-formal, în excursiile organizate la  
Antibes, la Grasse, Saint Paul de Vence, Cannes, Nisa sau în  
interacțiunea cu familiile gazdă.

În încheiere, am convingerea că activitățile descrise  
nu vor rămâne doar simple pagini de jurnal, în care sunt  
menționate rezultatele unor elevi...De ce?

Pentru că „provocările” pe care un profesor de limba  
franceză le oferă elevilor trebuie să devină experiențele lor  
de viață, în contexte de învățare non-formală, în care limba  
franceză să le faciliteze înțelegerea altor culturi din spațiul  
francofon.

\* \* \*

*Fidèles à notre partenariat avec le Collège “Gheorghe Roșca Codreanu”, nous publions ci-bas deux des  
nouvelles primées, dont les textes sont légèrement revus...*

**SORINA RÎNDAȘU**

Liceul cu Program Sportiv Suceava, Suceava  
Nivelul IX-X

**SOYEZ HEUREUX!**

Un soir de tempête.

Les murs vibrent au rythme de la musique de fond. J'ai  
des tâches de brouillard épais sur les fenêtres. La pluie bat les  
murs, les nuages cachent un soleil ou une lune de plomb, qui  
sait ... et le bruit peut être comparé à une chimère effrayante et  
triste. Maintenant il fait nuit noire.

Un autre type de bruit, encore plus persistant, s'entend  
du 1er étage. Je grimpe les escaliers très lentement et j'ouvre  
la porte de la pièce d'où les bruits s'entendent de plus en plus  
fort. J'ai une peur bleue! Les bruits s'intensifient. Dans mon  
âme, une pyramide d'émotions se construit violemment.  
Quelle ironie... J'avance à tâtons ...

Autour du lit mes yeux tombent sur quelques douces  
et petites créatures, prises dans une discussion animée.

Brouhaha... J'ai le sang qui se glace...

Ces petits êtres, pas plus hauts d'un demi-mètre,  
portent des chapeaux étranges bariolés, décorés chacun d'une  
sorte de flèche colorée. C'est probablement le détail qui fait  
la différence. Tout d'un coup ma chambre se dilate dans un  
hyperspace. Comme une carte holographique à l'intérieur  
de laquelle toutes les briques se rassemblent à l'intention  
d'éveiller en moi les sentiments les plus étranges, l'effroi et le  
spleen agissant en tandem.

Ils remarquent ma présence, la discussion cesse. Ils  
forment un demi-cercle et se mettent à me regarder. Je  
m'approche d'eux sans difficulté. Ils ont l'air de n'éprouver  
aucune crainte.

– Qui êtes-vous?

Ils me regardent un instant. Le plus gros d'entre eux fait  
un pas en avant.

– Même dans ton plus noir cauchemar, tu n'aurais pas eu  
l'honneur de nous rencontrer pour avoir cette conversation,  
ma chère.

Je reste très confuse, mais l'être poursuit:

– Nous sommes tes humeurs. Tes sentiments. Tes



craintes. Nous avons pris une forme humaine pour pouvoir communiquer plus facilement.

– Nous avons tous remarqué que tu ne te sens pas bien dernièrement, poursuit un autre nain. On s'est rencontrés pour parler, en espérant que tu dormais et que tu ne devinerais jamais que nous étions ici.

Je commence à sourire. Une fois, un vieux sage m'a dit que j'étais folle. Je n'ai jamais oublié ce moment-là et il semble qu'il est sur le point de devenir réalité.

Je chasse vite la pensée et je prends place à côté d'eux.

– Très bien alors. Quels sentiments représentez-vous?

– Le bonheur, la tristesse, la colère, la peur, la honte... l'esprit détraqué et l'âme corrompue ...

– Et pourquoi êtes-vous ici?

– Nous voyons que tu ne vas pas bien. Tu as de plus en plus peur de ce que les gens pensent des choix que tu fais ... Tu as honte de la façon dont tu regardes, de la façon dont tu parles. Tu oublies de prendre profit de ces petits rien qui autrefois t'apportaient un sourire sur les lèvres. Tu t'en fiches des choses essentielles.

Tu n'aimes plus te réveiller le matin en sentant le soleil sur ton visage. Tu n'aimes plus vivre comme avant.

Mes yeux sont en larmes. Un être étrange et surnaturel venait de décrire ma vie d'une manière très douloureuse. À quel point j'ai changé et quel genre de personne je suis devenue ?

– Et ce n'est pas de votre faute? Je veux dire, vous dites que vous êtes mes tréfonds. Vous n'êtes pas à même de contrôler le mécanisme?

– Il ne fonctionne pas comme ça, me dit l'un d'eux en souriant. Nous mettons en pratique tous tes choix, tout ce que tu choisis de ressentir.

Un moment de silence. C'est vraiment énigmatique.

Aucun de nous n'a le courage de se dévoiler en totalité.

Ensuite la voix de l'un d'entre eux :

– Ma chère, choisis d'être heureuse, de sourire, de t'ouvrir vers le meilleur de ta vie, apprécie les petits gestes, chaque câlin. Sinon, tu traverseras cette existence sans la vivre ! Tu traverseras cette dimension de l'univers comme dans une barque vers le purgatoire. C'est ce que tu veux?

Je n'ai pas le temps de lui répliquer. Une vague clignotante et brillante descend du plafond et la dernière chose que j'entends c'est : „Soyez heureux!”

Je suis meilleure... ou pas ? Je suis heureuse... ou pas ? Complète ? Jamais... Je sais que pendant une nuit noire j'ai trouvé le secret de la vie dans toutes ses dimensions ...

**GORAN RAHELA**, niveau XI-XII

Lycée Théorique « Emil Racoviță », Vaslui

## ET MAINTENANT...

« Et voilà le motif pour lequel nous avons quitté la Terre il y a des années. Nous n'avons pas eu le choix. J'en suis le témoin, celui qui peut confirmer tout cela. J'espère que vous comprenez l'effort gigantesque qu'on a fait pour que vous, la nouvelle génération, puissiez vivre dans un Univers parfait. Apprenez du passé et faites vos devoirs ! », finit son discours le professeur d'histoire. Le garçon soupira. Il avait entendu trop

de fois cette même histoire. Il avait lu des livres sur la Grande Guerre, sur l'invasion du Système Solaire et la conquête du Nouveau Monde. Mars était la première planète qui avait hébergé les réfugiés, s'en suivirent Jupiter, puis Uranus. Ensuite tout le Système Solaire a été conquis, transformé et modifié pour offrir des conditions de vie.

Le garçon s'estimait chanceux de ne pas être forcé de vivre sur Pluton, par exemple, où les humains avaient tellement froid qu'ils devaient porter des fourrures d'extraterrestres. Il connaissait aussi l'histoire des Damnés, les proscrits qui avaient choisi de rester sur Terre, qui continuaient à soutenir que l'homme a été créé pour vivre sur cette planète et qu'il appartient à un seul monde. Ceux-ci étaient complètement isolés du Nouveau Monde et tout contact avec eux était interdit par la loi.

Finalement la sonnette annonça la fin des cours pour la journée, et le garçon s'est dirigé vers le petit cratère où il vivait. **Un soleil de plomb** faisait chauffer la poussière rouge sous ses pieds et annonçait un **soir de tempête**. Il s'assit au bureau de verre et déploya **la carte holographique** qui remplaçait les antiques atlas, afin de réfléchir à son devoir d'histoire pour le lendemain. Il devait écrire sur les Damnés et sur quelque chose que ceux-ci détestaient. Quelque chose d'important et d'énigmatique, que le Nouveau Monde ne pouvait offrir, quelque chose qui n'existait que sur la Terre.

C'était un devoir difficile car le garçon imaginait que les proscrits étaient **des détraqués**, qui vivaient dans un monde violent, pollué, voué à la destruction et à la mort. Or le Nouveau Monde promettait l'opposé. Il déclarait la paix, l'immortalité et la prospérité, en échange d'un sacrifice : renoncer à l'amour. Le garçon ne doutait pas de la justesse de ce troc. Surtout qu'il ne savait pas ce que cela voulait signifier. L'amour lui apparaissait comme un simple concept, un terme quelconque, abstrait, qui ne s'harmonisait pas à la réalité de tous les jours.

Ses pensées furent interrompues par la tempête d'étoiles qui se heurtait contre la vitre de son cratère. Le bruit était assourdissant et le garçon eut peur, mais l'orage prit fin aussi abruptement qu'il avait commencé. Et le noir s'est installé. Ce n'était pas une nuit ordinaire, couverte par **le brouillard épais**. « **Il fait nuit noire** », murmura-t-il, sans s'en rendre compte. Le noir était pesant, terrifiant et brûlant. Pas seulement à l'intérieur de son cratère, mais sur toute l'étendue de la planète Mars. On ne pouvait plus voir Olympus Mons, la montagne géante issue du renflement de Tharsis.

Le garçon **avança à tâtons** pour ouvrir la télé à ultrasons. Les infos ne diffusaient aucune explication valide pour le surprenant événement. Le noir avait affecté tout le Nouveau Monde sans aucun avertissement. Il n'y avait pas de raisons de panique parce que les lumières artificielles avaient assez d'énergie, mais les citoyens étaient encouragés à rester dans leurs cratères jusqu'à ce que les scientifiques résolvent le problème.

Des questions jaillissaient par dizaines dans sa tête, une autre sorte de tempête, celle-là. S'agissait-il d'une menace de la part des détenus extraterrestres qui survivaient encore dans les prisons politiques ? Était-ce une erreur technique humaine ? Ou s'agissait-il d'une expérimentation ? Aucune des variantes ne convenait, mais donnait naissance à de nouvelles hypothèses.

Les questions tournaient dans sa tête, mais surtout la dernière pensée, celle qu'il n'avait pas le courage d'articuler : et si c'était une attaque des Damnés ? C'était la seule idée qui justifierait ce Noir. Le nouveau Monde était idéal, d'une

perfection qui n'admettait pas d'erreurs scientifiques ou de dérèglements techniques. On pouvait prévoir tout événement futur, mais on ne pouvait pas anticiper une attaque des Damnés, car on avait coupé depuis longtemps déjà toute liaison avec ceux-ci. On les avait abandonnés dans l'Enfer qu'ils avaient choisi. On les avait laissés dans la disgrâce. Ils étaient seuls dans l'Univers. Et ils n'étaient pas surveillés. Un potentiel danger. Une menace.

Le garçon **sentit son sang se glacer**. Toute la réalité dans laquelle il avait vécu jusqu'alors allait être détruite. Le Noir pouvait être juste un premier signe de l'attaque des Damnés. Dans le noir, ils pouvaient percer, sans être observés, **la Pyramide** cosmique construite pour séparer les deux mondes, tel le Rideau de Fer dont il avait appris au cours d'histoire de l'Europe du Vieux Monde. Et envahir le Nouveau Monde. Personne ne savait plus rien des Damnés. Peut-être avaient-ils trouvé des ressources technologiques... Il devait avertir les gens et parler tout de suite aux lidés et aux savants. Il s'habilla à la hâte, prit une lampe de poche à piles et fit claquer la porte de son cratère.

Quelques jours après, il se trouvait dans le Grand Centre de Contrôle (GCC) du Nouveau Monde, dont le siège se trouvait sur l'un des anneaux de Saturne. Il était au milieu de l'élite du Système Solaire. Autour de lui bourdonnaient mille voix. On voulait établir une connexion au-delà de la Pyramide grâce à un vaisseau spatial sophistiqué, et le garçon avait été élu pour voyager dans **l'hyperespace** afin d'étudier le terrain. Les scientifiques sont arrivés difficilement à cette décision car chacun d'eux proposait son idée à lui : le lancement d'un télescope géant sur Terre, une riposte aux armes à laser contre les Damnés, envoyer des extraterrestres prisonniers comme espions ou même la destruction de la Pyramide en vue de la construction, dans les fabriques de Venus et Neptune, d'un Mur d'astéroïdes.

Il était prêt à partir, curieux de trouver la solution, mais **éprouvant une peur bleue**. Le vaisseau prit son envol au dessus de la Pyramide et le garçon respira profondément. Le voyage fut court et le garçon sentit le navire s'installer doucement sur la Terre. Toute la peur s'était évanouie, dissipée par la curiosité de l'inconnu. Il jeta un coup d'œil par la fenêtre de l'appareil et fut secoué d'émotion. Sur la Terre il ne faisait pas noir. Il y avait de la lumière. Il vit des fleurs et une rivière qui coulait tout près. Une fois la porte ouverte, il admira quelques fourmis qui s'agitaient dans l'herbe. Il observa les grands arbres, la végétation luxuriante, les oiseaux au plumage coloré et une bande de garçons qui riaient. Comment pouvaient-ils organiser une attaque contre le Système Solaire ? C'était une idée ridicule et injustifiée !

Il était à présent confus. C'était ça le Vieux Monde ? C'était ici qu'habitaient les Damnés ? Ils ne ressemblaient aucunement à ce qu'il s'était imaginé, à ce qu'il avait appris à croire. Il avait devant soi un monde paisible, paradisiaque, utopique. Et un monde de l'amour. C'était justement l'élément qui faisait la différence, le détail qui manquait à l'ensemble parfait du Nouveau Monde. Le garçon commençait à douter de l'équité de l'échange. Il comprenait que l'amour existait dans le parfum des fleurs, dans la chanson de la rivière et le rire des enfants qui jouaient. C'était le lien qui unissait la nature à l'homme et l'individu à soi-même.

C'est pourquoi il sentit le désir de découvrir plus. De voir de ses propres yeux pour y croire. Alors il décida de voyager encore plus loin, voir d'autres territoires. Il arrêta son vaisseau dans une zone aride. La sécheresse avait affecté toute

la végétation. Pourtant ce n'est pas l'aridité qui le choqua, mais les corps en uniforme renversés sur terre. Le bruit des armes dont il ne savait pas le nom, l'odeur de fumée. L'odeur de la mort. Parce que là-bas il n'y avait aucune trace d'amour. Juste de la haine et de la destruction. Il comprenait pourquoi on avait dû créer un Nouveau Monde qui ne connaisse pas cette détresse cruelle provoquée par la violence.

Le garçon fit tourner le vaisseau et prit le mors aux dents pour continuer son chemin. Il devait voir toute la planète, quelles qu'en fussent les implications. Il vira rapidement et arriva finalement dans un endroit complètement différent. Il y avait des gratte-ciels qui faisaient concurrence aux gratte-cratères de Mars. Les voitures roulaient sans arrêt, se frayant chemin et défiant l'agglomération. Une foule de gens qui fourmillaient dans toutes les directions attira son attention. Personne n'avait le temps de parler aux autres. Chacun se dirigeait vers une cible personnelle, sans se soucier des autres. Le garçon remarqua un vieil homme qui s'était évanoui sur un banc, sans que quelqu'un fasse quelque geste. Cette fois-ci, le garçon comprit qu'il ne s'agissait ni d'amour, ni de haine : il avait devant ses yeux un exemple d'indifférence.

C'est ainsi que sa visite prit fin. Il conclut que la Terre est une planète des contrastes, qu'elle est gouvernée par trois émotions dont une seule pouvait offrir la solution. Excepté la différence entre les trois sentiments, il n'avait découvert aucune preuve que les Damnés fussent ceux qui ont apporté le Noir sur le Nouveau Monde. En même temps, il était furieux contre tout le système du monde où il vivait. Il se rendit compte que toute sa vie il avait été manipulé à croire que l'Univers dans lequel il vivait était l'unique à offrir le bonheur et que tout autre endroit était imparfait.

En fin de compte il y avait une question qu'il n'osait pas formuler : qu'est-ce qui était préférable ? Être privé d'amour, une émotion naturelle, dont l'absence amenait le désespoir et la destruction ou ne pas connaître du tout ce sentiment, en forgeant ainsi un Nouveau Monde ? Qu'est-ce qui était propre à l'homme ? Qu'est-ce qui le définissait ? Avait-il un rôle à accomplir ou un destin ?

Le garçon était dans l'impasse. Il sentait qu'il n'était pas encore prêt à trouver la réponse. Alors, il rentra à la maison, où il était attendu impatientement. Le Nouveau Monde n'était plus plongé dans le Noir. L'événement s'avéra ne pas être une attaque, ni une erreur technique. Un savant expliqua que c'était juste l'effet d'une éclipse totale, un événement extrêmement rare. Inhabituel, mais sans autres connotations. Le garçon rapporta à son tour ce qu'il avait vu sur Terre. Les nouvelles provoquèrent confusion et inquiétude, les médias diffusèrent les infos dans tout le Système Solaire, jusqu'aux coins glacés de Pluton.

Jamais jusqu'alors la panique n'avait affecté la population du Nouveau Monde, donc le garçon fut accusé et jugé d'instigation à une révolution qui détruisait l'ordre de la société la rendant fragile. Rejeté et discrédité, il passa quelques années dans la cellule de la prison pour les extraterrestres, près d'un vieux détenu. Celui-ci lui raconta que c'était les extraterrestres qui avaient détenu la solution de l'Univers parfait, jusqu'au moment où ils avaient été envahis par les hommes. Finalement, le garçon, devenu homme, fut libéré. Il retourna à son cratère poussiéreux et rouge et s'assit à son bureau de verre. Au même bureau où tout avait commencé. Devant lui s'étalait la carte holographique.

Il esquaissa un sourire **énigmatique** se rappelant son devoir d'histoire et se demanda : Et maintenant ?

OANA PANAITÉ

## L'(im)parfait modèle de la France

Aujourd'hui, c'est le 16 mai. Un jour, pris au hasard, comme nous invite à le faire la nouvelle histoire si brillamment illustrée par Jacques Le Goff et Pierre Nora, qui proposent de déplacer notre regard des grandes dates et des grands hommes privilégiés par les manuels d'école vers les phénomènes de masse, les transformations qui s'accomplissent dans « la longue durée » et la vie quotidienne de ces anonymes qui ont fourni la substance profonde de ce que nous appelons communément l'histoire.

Six jours avant, le 10 mai, la France – dans tous ses départements, hexagonaux et d'outre-mer – fête, depuis 2006, „La Journée nationale des mémoires de la traite, de l'esclavage et de leur abolition». Premier pays à avoir entrepris ce geste, elle fut aussi, et ce, jusque dans les années 1960, l'un des plus grands empires coloniaux du monde. Elle établit son premier empire colonial sous l'Ancien Régime, à l'époque des rois Bourbon, implantant le drapeau à la fleur de lys dans le Nouveau Monde, aux Antilles, à Saint-Domingue (aujourd'hui Haïti), à la Martinique et à la Guadeloupe, et en Amérique du Nord, dans la Nouvelle France, c'est-à-dire au Canada et en Louisiane. Dans certaines de ses colonies, elle introduit aussi la traite négrière, l'esclavage et la société plantationnaire dont les us et coutumes, organisés par le *Code noir* à partir de la fin du XVII<sup>e</sup> siècle, entérinent le statut de l'esclave comme « bien meuble » soumis au pouvoir quasi-absolu de son maître.

Le 10 mai 2001, la France passe, grâce aux efforts soutenus de Christiane Taubira, députée de la Guyane, la loi qui reconnaît la traite des Africains et l'esclavage comme crimes contre l'humanité. Cette année, lorsque la loi atteint, pour ainsi dire, sa majorité, le Président de la République, Emmanuel Macron, rendit hommage aux grandes figures de la lutte pour l'abolition et annonça l'ouverture prochaine d'un mémorial des victimes de l'esclavage.

Un 16 mai, en 1843 cette fois-ci, un escadron français donne le *la* à la conquête de l'Algérie, moment qui marque le début du Second Empire colonial français, une entreprise guidée, dans le sillage des Lumières et de la Révolution française, par l'idée de mission civilisatrice selon laquelle « les races supérieures ont un droit et un devoir de civiliser les races inférieures », selon les mots du grand homme d'État Jules Ferry, défenseur passionné de la laïcité et du droit à l'éducation publique, mais aussi de la domination française en Afrique, au Maghreb et en Asie. Les principes discriminatoires sur lesquels se fonde le colonialisme, ses lois et ses pratiques, resteront longtemps inscrits dans les esprits des maîtres et des sujets et leurs conséquences – l'aliénation des colonisés à l'égard de leur propre identité, la distinction entre races supérieures et races inférieures, les dégâts psychologiques et matériels de l'exploitation des peuples et des pays colonisés – continuent de marquer la société française longtemps après l'abolition ultime de l'esclavage en 1848, la décolonisation, accomplie sur une vingtaine d'années et au prix d'immenses sacrifices (surtout au Vietnam, l'ancienne Indochine, et en Afrique du Nord, en Algérie) après la fin de la Seconde Guerre mondiale. Ces préjugés et idées reçues ne cessent, hélas ! de percer dans le discours l'extrême-droite et de contaminer aussi la conversation publique en France comme ailleurs.

À l'approche du 230<sup>e</sup> anniversaire de la Révolution française, le jeu des dates nous révèle ainsi une histoire pétrée de contradictions, cachant des zones d'ombres tout autant qu'elle exhibe des grands éclats dont témoigne la francophonie, cet espace de partage linguistique et culturel qui rassemble dans un esprit de liberté, égalité, fraternité, mais aussi diversité et respect, des centaines de millions de personnes autour du monde et des dizaines de pays, dont la Roumanie.

La France qui, à l'époque moderne, fut la première à proclamer les droits de l'homme à l'échelle universelle et à octroyer le droit d'asile aux étrangers « bannis pour la cause de la liberté », comme le proclame la Constitution de 1793, est aussi responsable de certains des plus grands méfaits de l'histoire mondiale, allant de l'arrachement à leur terre d'origine et de la déshumanisation de plus de dix millions d'Africains, à l'exploitation de centaines de millions d'habitants de nombreux pays sur les cinq continents. En cela, elle est exemplaire dans les deux sens du mot. D'une part, à l'instar de nombreux autres pays, son identité referme en elle des contrastes : entre les idéaux et la réalité, entre ce qu'un peuple pense être et ce qu'il se révèle être à l'épreuve des traces et des témoignages d'archives. D'autre part, la France nous offre un modèle de mise en présence du présent et du passé, de face-à-face difficile, aussi bien nécessaire que salutaire, d'une nation avec sa propre conscience, seul geste qui permette la construction d'un avenir partagé.

**Oana Panaite** est ancienne élève du Collège „Gh. Roșca Codreanu” et du Lycée „Mihai Eminescu” de Bârlad. Après des études de lettres à l'Université „Al.I.Cuza” de Iași, elle continuera sa formation en France. Elle détient un Doctorat de littérature française de l'Université Paris IV-Sorbonne et un Ph. D. de littératures romanes de l'Université Johns Hopkins (États-Unis).



Actuellement professeure titulaire et directrice du programme doctoral de littérature française dans le Département de français et d'italien à Indiana University-Bloomington (États-Unis), avec la spécialité Littérature française et francophone, ses recherches portent sur la littérature contemporaine, les écritures antillaises de langue française (Patrick Chamoiseau, Dany Laferrière, Maryse Condé, Gisèle Pineau), la poétique et la politique de la prose (autobiographie, roman et récit), les écritures migrantes et transfrontalières ainsi que la pensée théorique postcoloniale en France et aux États-Unis.

Entre ses livres, qui ne sont pas tous en français, citons : *Des littératures-mondes en français : écritures singulières, poétiques transfrontalières dans la prose contemporaine* (2012) ; *The colonial fortune in contemporary fiction in French* (2017).





## Les Gilets Jaunes, ça vient d'où ?

*Une manifestation de masse en France, c'est comme une représentation à la Scala ou à l'Opéra de Vienne, on se doit d'en parler!* (Ivan Krastev, politologue bulgare)

En termes savants, ils sont l'expression des disparités et des clivages dont souffre le système aussi bien économique et social que politique. Ce mouvement, appelé aussi *la révolte des oubliés*, est d'ailleurs loin d'être une exclusivité française. Il trouve sa source dans le mécontentement, devenu colère, d'une population qui vit la sensation d'avoir perdu le contrôle de son destin en termes économiques, culturels et identitaires. Cette colère, le Facebook et autres réseaux sociaux la multiplient, l'enflamment et lui offrent une plateforme pour s'organiser... C'est ainsi que les plaintes précises des manifestants ont vite été mixées avec les appels à la révolte des extrémistes de droite ou de gauche, avec les *fake news* et les théories du complot, le tout exacerbé par les agissements violents des casseurs et la réaction des forces de l'ordre, souvent accusées d'usage excessif de la force.

La surprise tournant à la stupéfaction face à des scènes de violence se succédant à Paris et dans plusieurs autres grandes villes, et cela chaque samedi, des mois durant, a enfin fini par céder la place aux analyses des spécialistes : économistes, sociologues ou historiens. Ils voient dans les gilets jaunes l'expression d'une double solitude dont souffrent les classes populaires, dans leurs lieux de travail aussi bien que dans leurs lieux d'habitation : sorties des grandes villes et des grandes entreprises, elles ont été externalisées et, par là même, désocialisées. À quoi vient s'ajouter l'incohérence dans l'application du programme de réformes entamé par le gouvernement. Certaines catégories de population se sont senties victimes de mesures apparues comme arbitraires. Or, mécontenter des pans de la population comme les rouleurs et les retraités,

c'est se mettre à dos un tiers de la France, juge l'économiste Daniel Cohen. Quelles mesures pourraient redynamiser les zones où s'exprime le malaise social ? Voici sa réponse :

*La tendance est à la mégalopolisation. Quelques villes géantes absorbent tout. Face à cela, la science économique ne peut rien. Ce qu'elle a à dire c'est qu'il faut accélérer ce processus. Du coup, elle passe totalement à côté de la souffrance sociale qui en résulte. Soit on considère que les petites villes sont en voie de disparition et on explique ce qu'on va faire de leurs habitants. Soit on réfléchit à la meilleure façon de les réinventer. Il faut pour cela une présence des services publics, une politique culturelle, un espace public, une valorisation du capital historique. Autant dire que les solutions uniquement financières ne sauraient suffire...*

Arrêtons-nous aussi sur l'opinion d'un sociologue, Dominique Wolton, qui pense que si les politiques au pouvoir ainsi que les médias ont été déboussolés par le mouvement des gilets jaunes, c'est parce que *tout est compliqué à comprendre... Il est pourtant anormal que 200 000 personnes puissent dicter la politique d'une démocratie. Les gilets jaunes disent deux choses vraies : il y en a assez du mépris des élites ; et on ne peut pas vivre avec 1200 euros par mois. Ils oublient cependant que la France est un des pays où il y a le moins d'inégalités et le plus de redistribution. Ce mouvement met tout le monde en porte-à-faux: l'absence d'organisation et de négociation facilite tous les dérapages et illustre la fragilité des sociétés démocratiques...*

*«Rien n'est parfait», disait le renard au Petit Prince...*

E. P.

### Départ : MICHEL LEGRAND



*De ses accords magiques au piano, il a fait tourner tous les moulins de nos cœurs ...*

*J'ai le feu sacré, la musique me tient debout,* disait-il.

Mais il est parti, en tout début d'année 2019. Il avait 86 ans...3 Oscars et d'innombrables, inoubliables compositions.

Que de vies pour un seul homme !

L'ancien élève surdoué de la légendaire Nadia Boulanger, passait, avec la souplesse d'une féline, du rôle de pianiste, à celui de chanteur, d'orchestrateur ou encore de directeur musical, mais restait surtout compositeur.

Avec une égale virtuosité, il jonglait avec les demi-tons, conférant à ses partitions grâce, brillance, un brin...et plus de nostalgie, enfin *sa patte*...

Cette patte visible dans les sublimes *Parapluies de Cherbourg* (1964), *Les Demoiselles de Rochefort* (1967), *Peau d'âne* (1970), films culte.

Était-il né sous une bonne étoile ? Tout nous porte à croire que oui.

„Mélodies d'une époque...ses airs inimitables qui nous trottent dans la tête et se fredonnent dans la rue sont devenus comme les bandes originales de nos vies. » Paroles vraies et inspirées du président Emmanuel Macron.



PETRUȘ ANDREI

## Creanga prin Europa de Vest

Beneficiind de spațiul Schengen, trecem ca vântul și ca gândul prin Ungaria, Austria, Germania (unde am stat mai mult, așa cum am scris în episodul anterior) și ajungem la Paris.

Sînziana, nepoțica noastră este șofer de talie europeană. Parcurge și câte 1200 de kilometri pe zi cu viteze de la 140 până la 180 kilometri pe oră încât eu, care stau în spatele ei, atunci când sare de pe o bandă pe alta pe autostrăzi, sunt în stare să-i smulg scaunul.

În Austria, un incident mi-a făcut inima cât un purice. Șerban, care nu are nici doi anișori și care a rezistat eroic, nu se mai mulțumește să stea în scaunelul lui și vrea la tata în brațe pe scaunul din față. Cosmin îl ia dar nu mergem mult și ne trezim cu o mașină de poliție lângă noi. Un polițist ne face semn să tragem pe dreapta. Sînziana îl ascultă și polițistul vine și cere, în austriacă, actele mașinii. Sînziana îi spune: „english, please” și polițistul o întoarce ca la Ploiești, pe englezește, dar tot îi ia actele mașinii. Eu mă gândeam că dacă îi saltă carnetul,

voi fi nevoit să conduc eu. O făcusem în 1982 prin Europa, dar acum, în 2018, mi se părea o adevărată nebunie. Răsuflu însă ușurat când polițistul, după ce a vorbit câteva minute la telefon, îi dă actele, atrăgându-i atenția că Șerban trebuie să stea pe bancheta din spate. Sînziana îi răspunde politicos că băiețelul plângea.

- Trageți pe dreapta până îl liniștiți, îi răspunde simpaticul polițist zâmbind, și pe urmă vă continuați drumul

- Am înțeles, îi răspunde Sînziana, întorcându-i zâmbetul, iar când polițistul ne urează drum bun, noi ceilalți, în cor îi spunem din toată inima „Thank you!”

Și așa ajungem într-un crepuscul de miere, ca-ntr-o pictură de Van Gogh, la Paris, la Hôtel de Résidence.

Parisul marilor iubiri, Cetatea Luminii, nu este un oraș, este o Țară.

Tocmai a început Campionatul Mondial de Fotbal și joacă Franța cu Peru.

Donc, Allez, les Bleus!

### Bonjour, Paris!

Frumos oraș, eu te salut  
Și-ți fac, galant, o reverență,  
Mă bucur că azi ai trecut  
Înc-un român în evidență.

Te văd cu inima și eu  
Cum mulți, desigur, te văzură  
Și sunt convins, chiar Dumnezeu  
Cu coada ochiului te fură.

Te voi străbate pas cu pas  
Și te-oi lua de braț spre seară  
Și-oi sta cu tine la taifas  
Când luna-n cer o să răsară.

Vom depăna zeci de povești  
Că-n asta nimeni nu te-ntrece,  
Bătrân Paris, ce tânăr ești  
Și-ntinerești pe zi ce trece!

Uimit, mă uit atent în jur  
Să te cunosc, de-i cu puțință,  
Și-ți spun, pentru-nceput, „Bonjour!”  
Sunt încântat de cunoștință!

Creanga prin Europa de Vest  
Văd, în treacăt, secole, milenii  
De cultură și civilizații,  
Întâlnind în lume-atâtea genii  
Mă îmbib tot timpul cu senzații.

În Paris, Brâncuși și cu Enescu  
Mă înalță-ndată-n alte sfere,  
În Viena-l văd pe Eminescu  
Descifrând enigme și mistere.

Văd pe Leonardo cu Gioconda  
Și pe Raphael pictând Madona,  
Câțiva demonstranți formându-și fronda  
Și trei polițiști păzindu-și zona.

Văd pe Sena circulând vapoare,  
Buchiniștii care vând cărți rare  
Și pe poduri, strălucind sub soare  
Lacâte-n speranțe viitoare.

Notre Dame, Versailles și Trianonul  
Iar grădinile – o frumusețe –  
Ce întrec cu mult chiar Babilonul,  
Prin aranjamente îndrăznețe.

Într-atât cât mintea n-o încapă,  
Europa-mi pare că-i măreață  
Dar Parisul, să-l știi îndeaproape,  
Ți-ar mai trebui încă o viață.

### Sunt la Paris

Sunt la Paris, pe „Rue des Templiers”,  
Un vis ce-a devenit realitate,  
Într-a luminii veșnică cetate  
Am devenit francez sezonier.

Toți nouă\*- având deplină libertate,  
Cu mine-n frunte, devenit boier,  
Ajunserăm într-al nouălea cer,  
Fiind avizi de curiozitate.

Se termină îndată diferendul  
Și stabilim, pe puncte, câte-un plan  
Să nu ne fie tot sejurul-n van  
Copiii merg să vadă Disney-landul.

Dar noi nu mergem să le ținem trena  
 Ci mergem să vedem cum curge Sena,  
 De mii de ani ea murmură la fel.

Și vom visa puțin privindu-i mersul  
 Că-n ea se oglindește Universul,  
 Pe urmă Louvre și-apoi Tour Eiffel.

Cité Résidence – Paris, 19 iunie 2018

*\*Patru generații: Șerban, Smaranda, Armand, Sînziana,  
 Cosmin, Loredana, Mugur, Livia și Petruș Andrei.*

### Parisu-i altceva...

Parisu-i altceva, el este-o țară  
 În care însă-ai să găsești de toate  
 Că-n el oricând, oricum și-orice se poate  
 Precum în raiul de odinioară.

E construit pentru eternitate  
 Cu o pricepere din cale-afară  
 Și zeci de mii de artiști îl înălțară  
 Iar asta i-a adus celebritate.

Când pleci, îți iei duios „La revedere!”  
 Că zilnic ai trăit câte-o plăcere,  
 De-aceea mi te-adeuce iarăși dorul.

El e romantic și-are-un șarm aparte  
 Și cu regret oricine se desparte  
 Că la Paris alt gust are amorul.

### Azi are Franța meci...

Azi are Franța meci la mondiale  
 Și, începând chiar de la președinte,  
 Victoria o au cu toții-n minte  
 De parcă sunt alegeri generale.

Se fac previziunile-nainte  
 Că pentru ei nu e decât o cale:  
 A-nfrângerii echipelor rivale  
 Și-ndatoririle acestea-s sfinte.

Înfrângerea n-o pun la socoteală  
 Dar de vor face-albaștrii vreo greșeală  
 Ei, ca Antheu, vor prinde iar putere.

Aceasta este Starea națiunii:  
 Un ideal ce îl visează unii  
 Și-a cărui împlinire ea îl cere.

City Résidence – Paris  
 Joi, 21 iunie 2018  
 (Franța – Peru)

### Champs - Élysées

Champs - Élysées azi pașii ne măsoară  
 Și, de la Arcul de Triumf, la vale  
 Ne face importanți celebra cale  
 Când o călcăm pentru întâia oară.

Iar cele două laturi par egale  
 Și în vitrine e câte-o comoară  
 Dar prețurile puse te omoară  
 Și-ți vezi de drumul tău cuprins de jale.

Ai vrea să-ți iei de-aici o amintire  
 Dar mi te mulțumești doar c-o privire  
 Că unele plăceri ne sunt oprite.

Doar niște fufe de la noi din țară  
 Veneau destul de des, vară de vară,  
 Că luxul ele și-l puteau permite.

### Francezii

Francezii au cultură de vânzare  
 Și știu să strângă banii cu lopata  
 Iar țara, fascinanta și bogata,  
 Tot ce nu vrei și tot ce vrei ea are.

Condușă-i cu pricepere surata  
 Și nu cum e a noastră, la-ntâmplare,  
 Prin artă e puternică și mare  
 Dar n-a avut mereu totul de-a gata.

De a știut un geniu în pictură  
 Ea a luat cu-acesta legătură  
 Și opera i-a scos-o la lumină.

Noi nu știm să apreciem talentul  
 Iar pe Brâncuși, cunoașteți incidentul,  
 Nu l-am lăsat în țara lui să vină.

### Vedem un meci...

Vedem un meci, că astăzi joacă Franța,  
 Ea pe Peru e gata s-o înfrunte,  
 Deși-i printre echipele mărunte,  
 O-nsuflețește și pe ea speranța.

Victoria va atârna de multe,  
 Depinde cine va-nclina balanța  
 Și-n ceruri cine va forma instanța,  
 Acolo nu mai sunt puteri oculte.

Și toată trupa, în sufragerie,  
 Azi pentru Franța facem galerie,  
 Dar nu ca pe la noi cu „Ho și Teo!”

Echipa-ncurajăm cu eleganță  
 Cât să ne-audă o întregă Franță,  
 Strigăm cu toți în cor: „Allez, les Bleus!”



LAURENT BAYART

## CANTIQUE ROUMAIN

Comédien-poète, Laurent Bayart, né à Strasbourg en 1957, Prix de la Société des Écrivains d'Alsace et de Lorraine pour l'ensemble de son œuvre, est l'auteur d'une soixantaine d'ouvrages : poésies, nouvelles, essais, théâtre. Ayant séjourné à plusieurs reprises en Roumanie, il a fait paraître en 2002 un journal-récit sur notre pays, *L'eau du puits* suivi de *L'eau du Danube*.

En 2005, alors que la Roumanie se préparait pour entrer en Europe, il a écrit un cantique d'amour en vers pour ce „peuple surprenant et attachant”. Il avertissait les lecteurs français de son *Cantique Roumain* (2005) :

„Il est temps de faire connaissance avec cette Dacia Felix chère aux Romains, pays aux multiples facettes, à la culture et spiritualité qui n'en finissent plus d'étonner. La Roumanie représente aujourd'hui une grande bouffée d'oxygène pour une Europe à la recherche de ses racines et en quête de sens pour les générations futures. Souvent victime de préjugés ou de caricatures, mal perçu en Occident parce que finalement inconnu, ce pays se révèle enchanteur et constitue le réceptacle de nos traditions et de nos valeurs humaines.”

Ce Journal poétique d'un été passé en Roumanie, il vaudrait bien que l'auteur le reprenne, à 15 ans de distance. Notre ami français au regard attentif, chaleureux, bienveillant et empreint d'humour, il devrait revenir. Ne fût-ce que pour revoir nos cigognes, bien autres que celles d'Alsace...Ou bien nos meules de foin ressemblant à des nefs de monastères moldaves...Pour revoir surtout, revenus dans leur Moldavie natale, ses amis, Gabriel et Adriana Penciu, vrais ambassadeurs de la Dacia Felix, connus à Strasbourg, au pays des cigognes et de la choucroute, l'Alsace paternelle de Laurent Bayart.



### BASSE-COUR

Les routes roumaines  
Promènent leur généreuse poésie  
En ruban noir  
Bestiaire hétéroclite  
Basse-cour insolite  
Au détour des chemins d'asphalte  
Vaches, poules, chevaux  
Ânes...  
Baguenaudent allègrement  
Au rythme du temps qui s'égrène

La Dacia ou la nouvelle Logan  
A déjà appris à jouer à saute-mouton

### CIGOGNES

L'Alsace n'est pas la patrie  
Des cigognes  
Comme on pourrait le croire  
Les échassiers ont élu domicile  
Dans les terres de Roumanie  
Chaque village possède son nid  
Le pays est une véritable volière de cigognes

Talisman migrateur

À telle enseigne que  
Les Roumains  
-unijambistes inspirés-  
finissent par dormir sur une patte

### PROCESSION

Une grappe d'enfants  
Qui chantent  
Au milieu d'une route matinale  
Des bannières levées  
À l'effigie de la Vierge Marie  
Deux processions se rencontrent  
En une émouvante dévotion  
Surgissent impromptu de spiritualité  
Sur cette route du quinze août

Singulier attroupement

Derrière  
La foule  
Quelques semi-remorques  
Et autres automobiles  
Attendent  
Que Dieu en ait fini

Afin que le commerce du transport  
Puisse reprendre son cours

### MONASTÈRES

Putna, Suceava, Humor, Voroneț  
L'Évangile est colorié  
Sur les murs des monastères  
Bandes dessinées  
Que le vent et la pluie

Feuilletent

Le pope en livrée noire  
A rempli les bulles  
De Saintes Histoires

**SEMAILLES**

Étienne le Grand  
A semé quelques graines  
Divines  
Sur la terre de Bucovine  
Des monastères se sont levés  
De terre  
Icônes naturelles dressées  
Dans le naos du ciel

Le pèlerin voïvode  
A bâti des semences de lumière  
Dans l'ivresse des pâturages

Chants orthodoxes qui retentissent  
Dans la grammaire du jour

**PETITE SOEUR**

Petite sœur de la France  
Dans cette Roumanie  
D'un autre siècle

On s'attend à croiser  
Tantôt Michel le Brave  
Stefan cel Mare  
Ou perdu dans une ruelle de Bucarest  
Les pas pressés de  
Paul Morand

**BÂTISSEUR**

À l'instar de l'épouse de  
Maître Manole  
Le génial architecte

Emmurée  
Dans le château de son prince  
Mon âme s'est égarée  
Quelque part entre les quatre murs  
Magistraux – barrières naturelles –  
De ce pays de bâtisseurs  
De songes

Où j'ai rêvé ma maison

**CANTA**

La Roumanie est une prière  
Qui chuchote en nous  
Terre de contemplation  
Et de révélation  
Elle ouvre notre cœur  
Et dévoile les secrets de notre âme

Le reste est laissé à la discrétion  
Des rencontres

Chaque visage est un *canta*  
*De l'absolu*

**VERITAS**

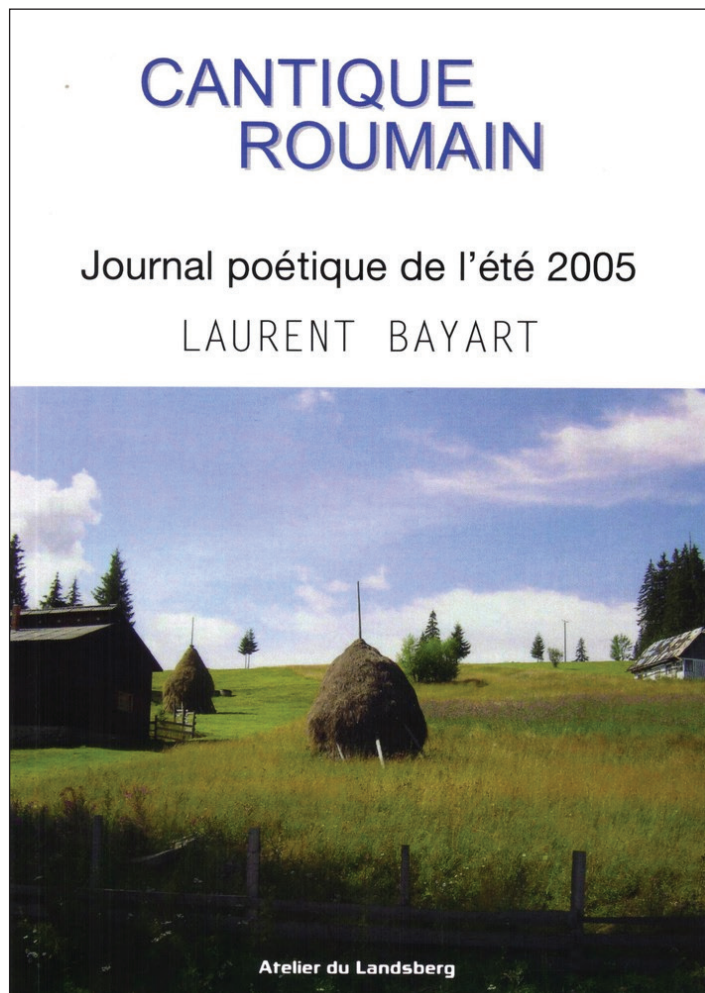
Petit pays  
Dont on ne parle qu'au moment  
De défrayer la chronique  
Faits divers  
Concoctés par les folliculaires de la mauvaise nouvelle  
Qui saupoudrent de poussière de chardons  
Et d'orties  
Cette terre de tous les maléfices

Le réceptacle des Carpates  
N'est pas le cauchemar que l'on croit

Les médias sont les bonimenteurs de faux  
Les porte-faix du chaos

N'écoutez pas ces propagateurs  
De mauvaises ondes

Regardez de *vous-mêmes* !  
Et vos pupilles n'en croiront pas leurs yeux !





**Notre-Dame de Paris** en flammes ! L'un des plus célèbres monuments de la France et du monde a pris feu, **lundi 15 avril**, en fin d'après-midi. Les images ont vite fait le tour du monde. Une émotion planétaire s'est aussitôt éveillée, à la hauteur du symbole touché.

**La Cathédrale Notre-Dame**, le monument français le plus visité en Europe, avec plus de douze millions de touristes chaque année, fait partie de ce patrimoine national auquel chaque Français, croyant ou non, est profondément attaché : quand la flèche de Notre-Dame, haute de 93 mètres, s'effondre, le chagrin étreint toute la France et passe au-delà.

Dominant le centre de Paris, sur l'île de la Cité, la cathédrale est l'une des plus grandes d'Occident, lorsqu'elle est achevée en **1345**, après deux siècles de travaux. Et les deux rosaces, qui ornent les bras du transept, comptent parmi les plus imposantes d'Europe.

Au cours de l'histoire, Notre-Dame a connu des événements mémorables. En 1239, Saint Louis y dépose la couronne d'épines, qui était, selon la tradition catholique, posée sur la tête du Christ avant sa crucifixion. Bien plus tard, en 1804, elle sert de cadre au sacre de Napoléon Ier. C'est toujours là qu'est chanté un *Magnificat* lors de la libération de Paris, le 26 août 1944. Des cérémonies religieuses s'y déroulent à la mort du général de Gaulle (1970), de Georges Pompidou (1974) et de François Mitterrand (1996).

Mais l'imposant monument avait subi l'usure du temps. Aussi, grâce, en partie, au roman de **Victor Hugo**, *Notre-Dame de Paris* (1831), une restauration est-elle lancée, de 1844 à 1864, sous la direction de l'architecte **Viollet-le-Duc**. C'est lui qui avait reconstruit la flèche, qui s'était écroulée en 1792.

D'importants travaux étaient à nouveau effectués, depuis plusieurs mois, pour raviver l'édifice...

**La Cathédrale Notre-Dame**, symbole de paix, d'union et de concorde, est désormais à rebâtir. Et elle le sera. *Parce qu'une nation se nourrit de symboles et que Notre-Dame en est l'un des plus éclatants*, titrent les journaux. Les dons, aussi bien des grosses fortunes que des collectivités, abondent. Les projets des architectes aussi. Notre-Dame *renaîtra de ses cendres*, parce que *tout un peuple y veillera*...

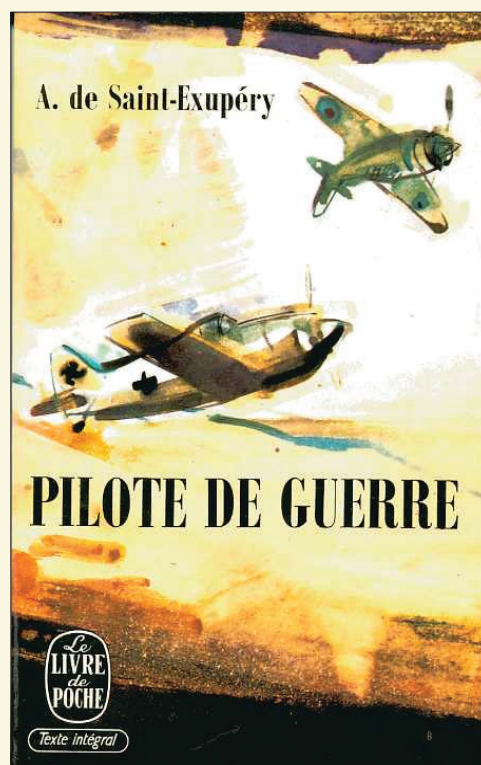
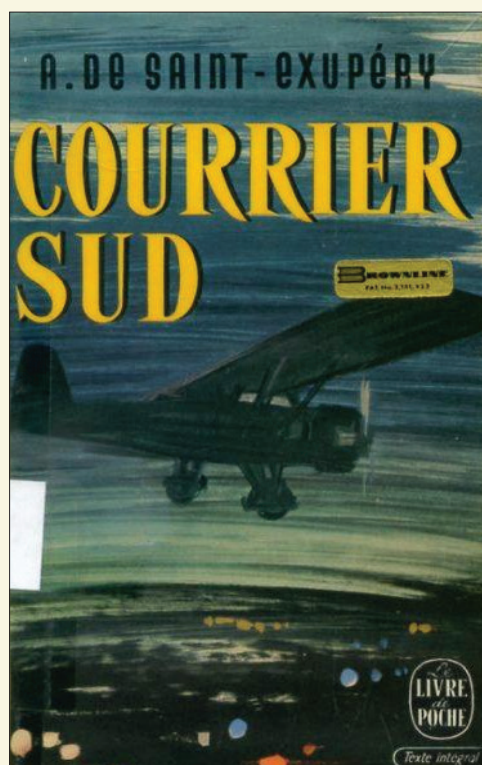
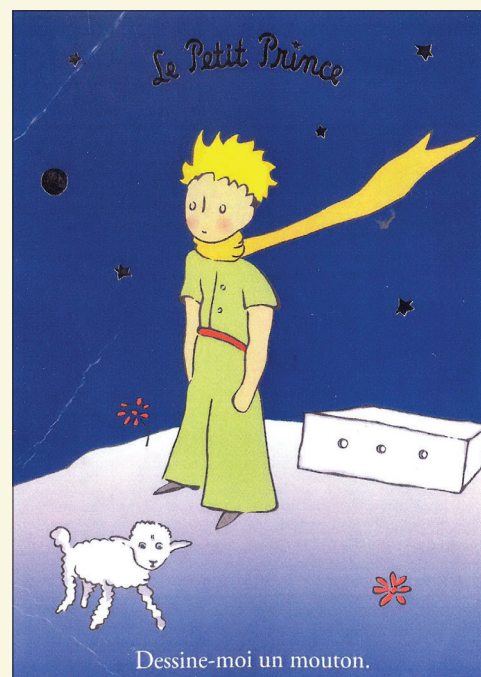
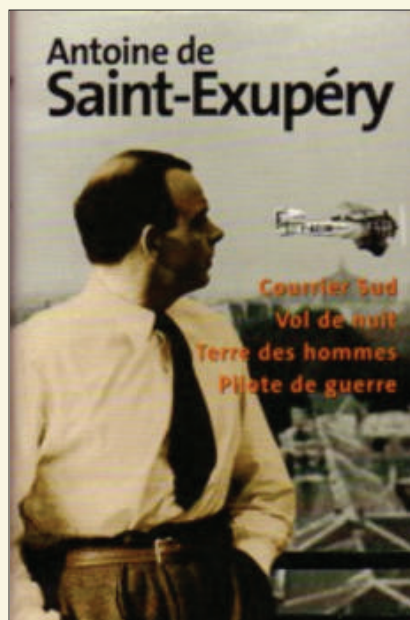
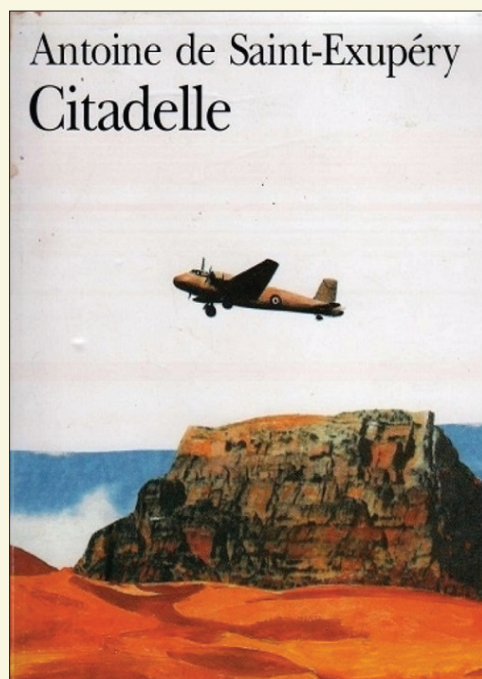
Voici ce passage saisissant et prémonitoire du roman de Victor Hugo, dont on dit, à juste titre, qu'il a beaucoup contribué à sauver la Cathédrale, en décidant les autorités à faire restaurer l'immense monument:

*Tous les yeux s'étaient levés vers le haut de l'église. Ce qu'ils voyaient était extraordinaire. Sur le sommet de la galerie la plus élevée, plus haut que la rosace centrale, il y avait une grande flamme qui montait entre les deux clochers avec des tourbillons d'étincelles, une grande flamme désordonnée et furieuse dont le vent emportait par moments un lambeau dans la fumée. Au-dessous de cette flamme, au-dessous de la sombre balustrade à trèfles de braise, deux gouttières en gueules de monstres vomissaient sans relâche cette pluie ardente qui détachait son ruissellement argenté sur les ténèbres de la façade inférieure(...) À mesure qu'ils approchaient du sol, les deux jets de plomb liquide s'élargissaient en gerbes, comme l'eau qui jaillit des mille trous de l'arrosoir. Au-dessus de la flamme, les énormes tours, de chacune desquelles on voyait deux faces crues et tranchées, l'une toute noire, l'autre toute rouge, semblaient plus grandes encore de toute l'immensité de l'ombre qu'elles projetaient jusque dans le ciel...*





## Antoine de Saint-Exupéry 75



Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană  
FRANCOPHILIE ROUMAINE  
revue éditée par le Département de Francophonie  
Équipe de rédaction: Elena Popoiu, Mihaela Chifani, Bogdan Artene (tehnoredactor)

Tipărit la S.C. Irimpeș S.R.L. Bârlad

Acest număr a apărut cu sprijinul Primăriei și al Consiliului Local Bârlad